

”I gemenskap”

Dopsyn och dopliturgi i 2016 års förslag till kyrkohandbok för
Equmeniakyrkan

Spencer Strandh
Teologiska institutionen, Uppsala universitet
Kyrko- och missionsstudier C, Uppsats 15 HP
Handledare: Stina Fallberg Sundmark
Examinator: Cecilia Wejryd

Innehållsförteckning

Kapitel 1 Inledning.....	2
Equmeniakyrkan – några bakgrundsperspektiv	2
Forskningsläge.....	4
Syfte och frågeställning.....	6
Material och metod.....	6
Teori.....	7
Disposition.....	8
Kapitel 2 Redogörelse för bildarsamfundens kyrkohandböcker.....	9
Svenska Baptistsamfundet: <i>Gudstjänstboken</i>	9
Dopsyn.....	10
Doppliturgi och teologiska perspektiv	11
Metodistkyrkan i Sverige: <i>Gudstjänstbok för Metodistkyrkan</i>	13
Dopsyn.....	13
Doppliturgi och teologiska perspektiv	14
Svenska Missionskyrkan: <i>Kyrkohandbok för Missionskyrkan</i>	17
Dopsyn.....	17
Doppliturgi och teologiska perspektiv	18
Sammanfattning	21
Kapitel 3 Analys av Equmeniakyrkans förslag till kyrkohandbok.....	23
Introduktion	23
Dopsyn	24
Genetisk analys.....	25
Doppliturgi och teologiska perspektiv	26
Genetisk analys.....	30
Sammanfattning.....	32
Kapitel 4 Sammanfattning och slutsats	33
Käll- och litteraturförteckning.....	36
Tryckta källor och litteratur.....	36
Internetkällor	37

Kapitel 1 Inledning

Då gick Jesus fram till dem och talade till dem: ”Ät mig har getts all makt i himlen och på jorden. Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar: döpa dem i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn och lär dem att hålla alla de bud jag har gett er. Och jag är med er alla dagar till tidens slut.” (Matt 28:18-20).

Orden känns igen från den så kallade missionsbefallningen i *Mattusevangeliet*. Vi kan läsa om hur den uppståndne Kristus möter sina lärjungar på nytt och uppmanar dem att sprida det kristna budskapet till alla och döpa dem enligt den trinitära formeln. I samma evangelium kan vi också läsa en framställning av Jesu dop i Jordanfloden (Matt 3:13-17) – en biblisk händelse i Jesu liv där det råder enighet bland exegeter att så har skett.¹ Dopet är således en central kristen initiationsrit för majoriteten av världens kristna och en sakramental interpretation, dvs att bland annat se dopet som nödvändigt för frälsning, är frekvent förekommande. Aposteln Paulus skriver i *Romarbrevet* om hur den kristne, genom sitt dop, dör och uppstår med Kristus (Rom 6:3-4). *Markusevangeliet* beskriver hur frälsningen är utstakad för den som tror och är döpt – fördömelse väntar den icketroende (Mark 16:16).

Dopsynerna bland kristna idag är många, men ekumenik har blivit allt viktigare inte minst genom det romersk-katolska Andra Vatikankonciliet på 1960-talet samt det ekumeniska BEM-dokumentet.² Två syner som står i kontrast till varandra är barndop med föräldrarna som ställföreträdande språkrör eller vuxendop på personlig bekännelse. Även det liturgiska genomförandet av dopet skiljer sig mellan kyrkor och samfund, men det ekumeniska perspektivet har även blivit signifikant inom detta område. Exempelvis har delar av den svenska frikyrkligheten under 1900-talets andra hälft hämtat inspiration av Svenska kyrkan i frågan om liturgi och en riktning som bejakar det allmänkyrkliga har växt fram.³

En intressant fråga är vad som händer när tre svenska frikyrkosamfund med varierande dopsyn bestämmer sig för att gå samman och bilda en kyrka samt dela de huvudsakliga liturgiska föreskrifterna i kyrkohandboken. Kyrkan som avses är Equmeniakyrkan och är en sammanslagning av Svenska Baptistsamfundet, Metodistkyrkan i Sverige och Svenska Missionskyrkan. Denna uppsats handlar om dopsyn och dopliturgi i Equmeniakyrkans kyrkohandboksförslag från 2016.

Equmeniakyrkan – några bakgrundsperspektiv

1800-talet är en tid av omfattande förändringar på den svenska religiösa kartan. Genom inhemsk politisk och teknisk utveckling samt påverkan från utlandet, skapades förutsättningar för människor

¹ Johnson 1999, s. 2-3, 12

² Johnson 1999, s. 291, 294

³ Halldorf 2018, s. 159, 167

att luckra upp dåvarande statstillhöriga Svenska kyrkans dominans.⁴ En rörelse som kom att kallas för nyevangelism växte fram och satte individen i fokus – i kontrast till enhetsperspektivet. Nyevangelismens intåg med ekot från 1700-talets inomkyrkliga pietism mötte hinder på vägen från i synnerhet statens sida. Detta skulle steg för steg förändras i en mer tolerant riktning.⁵

Dissenterlagens införande 1873 öppnade upp för bildandet av nya kristna samfund efter konungens gillande, där bekännelsen var en annan än den rådande evangelisk-lutherska i Svenska kyrkan.⁶ Motståndet mot statlig inblandning och strävan efter fullständig oavhängighet var dock teologiska ståndpunkter vilka präglade de nya väckelserörelserna. Den metodistiska inriktningen stod för ett undantag som tillsammans med Romersk-katolska kyrkan använde sig av möjligheterna med Dissenterlagen.

Ett av de samfund som utkristalliserades under 1800-talet är Svenska Baptistsamfundet och har sin bakgrund i döparrörelsen som växte fram i samband med 1500-talets mer radikala reformationer.⁷ Bibeln som enda auktoritet för den kristna tron delar baptisterna med flera andra rörelser sprungna ur reformationen. När baptismen nådde Sverige i mitten av 1800-talet var de centrala tankegångarna, förutom en kyrkosyn som stod i kontrast till exempelvis Svenska kyrkans, ett avvisande av barndopet till förmån för dop av vuxen på personlig bekännelse. Den svenska baptismen har under stora delar av sin existens förespråkats en symbolisk dopsyn, till skillnad från till exempel den tyska baptismen där dopet setts mer sakramentalt.⁸

Metodismen har sin förhistoria i England och den anglikanska kyrkan med John Wesley som nyckelperson.⁹ Gotland blev sedan ett tidigt fäste för de metodistiska idéerna i Sverige. För metodismens initiala stadium i Sverige ses engelsmannen George Scott som en viktig person. Sedermera skulle influenser från USA komma att påverka den svenska formen av metodism.¹⁰ Det som präglat Metodistkyrkan i Sverige är kyrkorum vilka hade likheter med de svenskkyrkliga, konstruerade för en liturgisk form av gudstjänst - vilket ter sig naturligt med tanke på dess anglikanska arv. Likaså är den metodistiska kyrkoorganisationen episkopal.¹¹ En metodistisk dopsyn är sakramental med barndop som norm. Även om barndopets praktiserande betonas, är likaså den mottagandes tro vid en sakramental handling av stor vikt.¹²

Svenska Missionskyrkan hette från början Svenska Missionsförbundet där P.P. Waldenström ses som förgrundsgestalt. Waldenström var ledande figur inom Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen, men genom sitt bejakande av den så kallade subjektiva försoningsläran, nedtonandet av de

⁴ Bexell 2003, s. 38

⁵ Bexell 2003, s. 39

⁶ Bexell 2003, s. 96

⁷ Fahlgren 2015, s. 17, 19

⁸ Fahlgren 2015, s. 344-345

⁹ Bardh 2008, s. 67

¹⁰ Bexell 2003, s. 101

¹¹ Wejryd 2012, s. 278

¹² Jonsson 2004, s. 31-33

lutherska bekännelseskriterierna samt sitt celebrerande av nattvard i ett icke-invigt kyrkorum i Uppsala år 1876 banades väg för Svenska Missionsförbundets tillblivelse.¹³ År 2003 tog samfundet namnet Svenska Missionskyrkan.¹⁴ Genom samfundets historia har dubbel doppraxis varit rådande, dvs såväl barndop som vuxendop. I *Tro-dop-medlemskap* skriver Per Magnus Selinder följande: ”Med ”dubbel doppraxis” menas, att missionskyrkan (liksom Svenska Alliansmissionen) medvetet betonar, att olika dopsyn kan leva sida vid sida som ett ekumeniskt uttryck”.¹⁵

Efter flera års samtal mellan samfunden kom det ekumeniska samarbetet att kallas för ”Gemensam framtid”. En publikation som beskriver detta utgavs 2008.¹⁶ Ekumenik mellan samfunden var vid tidpunkten för samtalens början, år 2004, ingen ny företeelse. Till exempel fanns samarbeten mellan de tre samfunden i början av 1900-talet kring synen på Svenska kyrkans maktställning och på 1970- och 1980-talen inleddes ekumeniska förbindelser och gemensamma församlingar mellan Svenska Baptistsamfundet och dåvarande Svenska Missionsförbundet.¹⁷

Samarbetena genom åren ledde till att dessa tre samfund gemensamt bildade Equmeniakyrkan år 2011. Valet av namn kom ur bildarsamfundens organisation för ungdomar som sedan tidigare haft namnet Equmenia. Bildarsamfundens internationella ekumeniska samarbeten är viktigt i förståelsen av Equmeniakyrkans ursprung och framtid.¹⁸

Forskningsläge

Ett flertal teologer har undersökt församlingsliv, ecklesiologi, de liturgiska traditionerna och dopets betydelse i bildarsamfunden. Relationen mellan tro-dop-medlemskap är ett återkommande tema i flera texter.

I avhandlingen *Församlingen som sakrament: tro, dop, medlemskap och ekumenik bland frikyrkokristna vid 1900-talets slut* skriver Ulla Bardh om olika teologiska uppfattningar inom svensk frikyrklighet.¹⁹ Hon behandlar bland annat de bildarsamfund som sedermera blev Equmeniakyrkan. Fokus läggs på temat tro-dop-medlemskap och anlägger ett perspektiv om församlingens sakramentala betydelse. Det primära material hon använder är intervjuer genomförda med medlemmar av ett flertal frikyrkosamfund.²⁰ Bardh problematiserar barndop å ena sidan och vuxendop å andra sidan och vilka svårigheter som kan uppstå när medlemmar byter samfund där dopsynerna är olika. Ett särskilt intressant resultat i denna avhandling är hur dopsynen inom delar av den svenska

¹³ Bexell 2003, s. 114; Wejryd 2012, s. 280-281

¹⁴ Andreasson 2007, s. 259

¹⁵ Selinder 2004, s. 64

¹⁶ *Gemensam framtid?: en rastplats för eftertanke på vandringen med Baptistsamfundet, Metodistkyrkan och Missionskyrkan*

¹⁷ Andreasson 2007, s. 233-234; Fahlgren 2014, s. 5

¹⁸ Andreasson 2018, s. 313

¹⁹ Bardh 2008, s. 28

²⁰ Bardh 2008, s. 30-32

frikyrkligheten gått från symbolisk till sakramental. Det rör sig om tiden fram till 1994 då merparten av materialet för avhandlingen samlades in.²¹

Liv och rörelse: Svenska missionskyrkans historia och identitet av Hans Andreasson är ett kyrkohistoriskt verk där Svenska Missionsförbundets och sedermera Svenska Missionskyrkans historia under 125 år översiktligt redovisas. På slutet finns också ett antal fördjupningsartiklar skrivna av andra författare. Dopets plats i Svenska Missionskyrkans teologi tar Andreasson upp och vi får veta att samfundet bejaktar såväl troendedop som barndop.²² Även ekumenik är ett återkommande tema i boken. Svenska Missionskyrkan har under sin historia samverkat med flera frikyrkosamfund.²³ Boken *Identitet och gestaltning. Väckelseforskning i akademi och kyrka* innehåller ett tillägg på slutet där Andreasson skriver om Ekumeniakyrkans bildande och arbetsprocessen med den kyrkohandbok som denna uppsats avser undersöka. Han redogör översiktligt för handbokens liturgiska tankegångar och konstaterar att momentet ”delandet”, vilket kommer efter ”ordet” är ett bredare perspektiv på tidigare ”Bordets gudstjänst”. Till exempel är det vid detta moment möjligt att fira nattvard eller be förbön. Andreasson betonar att det hela handlar om tanken om *koinonia* – vilket betyder bland annat gemenskap och delaktighet.²⁴

Sune Fahlgren har studerat den svenska baptismens historia på djupet och redogör i sin bok *Vatten är tjockare än blod: en baptistisk kulturb historia* för baptismens rötter, etablering i Sverige, gudstjänstliv samt positionsförändringar som skett gällande dopsyn inom den baptistiska traditionen. Från att initialt strikt endast bejaka troendedop av vuxna, till att i ekumenisk anda visa större öppenhet mot och ibland även bekräfta barndop som kristna sådana.²⁵ I sin tidskriftsartikel ”Ekumeniakyrkans ecklesiologiska äventyr”, publicerad i Svensk Teologisk Kvartalskrift 2014 beskriver Fahlgren sin dåvarande forskning och redovisar delar av processen vilken ledde fram till Ekumeniakyrkans bildande.²⁶ Ekumenik hade funnits mellan bildarsamfunden sedan länge enligt artikeln, men även en del ovilja till sammanslagning bland enskilda ledare. Artikelns huvudsakliga fokus har en språklig dimension där han skriver om ”kyrkospråk” - med andra ord vilka begrepp som förekommit i bildandet av Ekumeniakyrkan. Här dras även paralleller mellan formuleringar och bibliska berättelser.²⁷

2004 utgav Sveriges kristna råd *Tro-dop-medlemskap: ur ett ekumeniskt perspektiv*, en antologi som tar utgångspunkt i BEM-dokument (Baptism, Eucharist and Ministry) och redogör bland annat för olika dopsyner och praktiker i svensk kristenhet. Publikationen lägger stor emfas vid det som förenar, snarare än det som skiljer åt i exempelvis frågan om dopet.²⁸

²¹ Bardh 2008, s. 300

²² Andreasson 2007, s. 234

²³ Andreasson 2007, s. 168

²⁴ Andreasson 2018, s. 317-319, 321

²⁵ Fahlgren 2015, s. 336-339

²⁶ Fahlgren 2014, s. 134-135

²⁷ Fahlgren 2014, s. 137-140

²⁸ Nilsson 2004, s. 80-81

Därutöver är det värt att nämna Oloph Bexells band sju i Sveriges kyrkohistoria, *Folkväckelsens och kyrkoförnyelsens tid* samt Cecilia Wejryds kapitel i *Kyrka i Sverige*. Dessa beskriver den kyrkohistoriska kontext i vilken dessa tre initialt fristående samfund utkristalliserats och verkat.

Efter publiceringen av Equmeniakyrkans kyrkohandboksförslag 2016 har ingen närmare analys gjorts av det och det är här uppsatsen kan ge ett bidrag till forskningen. Inte minst i frågan om dopet är undersökningen relevant med tanke på de olika hållningar som finns bland bildarsamfunden.

Syfte och frågeställning

Som redovisats bygger Equmeniakyrkan på tre samfund vilka traditionellt sett har varierande teologiska utgångspunkter kring dopet och dess liturgi. Ur teologisk och kyrkovetenskaplig synpunkt är det intressant att undersöka hur tre olika samfund tillsammans kan ingå i en och samma kyrka med tanke på deras varierande tolkningar av dopet som är vägen in i Guds och kyrkans gemenskap. Syftet är att undersöka dopavsnittet i Equmeniakyrkans kyrkohandbok som utkom 2016. Som grund för denna studie föreligger följande frågeställningar:

- Vilken dopsyn och dopliturgi kommer till uttryck i förslaget *Kyrkohandbok för Equmeniakyrkans församlingar* (2016)?
- Har något av bildarsamfunden fått mer inflytande än de andra i dopavsnittet, i så fall vilket och i vilken utsträckning?

Material och metod

Eftersom Equmeniakyrkan är en relativt nybildad kyrka som 2018 enbart hunnit med att lägga fram en kyrkohandbok är det intressant att se vad den grundar sig på. Handboken, vilken uppsatsen analyserar, är ett förslag som godkändes för att tas i bruk vid en kyrkokonferens i Stockholm år 2016 och väntas bli antaget i reviderad form vid en kyrkokonferens 2019.²⁹ *Kyrkohandbok för Equmeniakyrkans församlingar* (2016) i sin helhet skulle utgöra ett för stort material för en kandidatuppsats. Mot denna bakgrund har avgränsning gjorts till dopavsnittet. För att undersöka vad kyrkohandboken grundar sig på och bildarsamfundens påverkan på innehållet, görs en tydlig avgränsning till att behandla de tre senaste handböckerna från de tidigare fristående samfunden: *Gudstjänstboken: handbok för församlingarna i Evangeliska frikyrkan, Pingströrelsen, Svenska alliansmissionen och Svenska Baptistsamfundet* (2005), *Gudstjänstbok för Metodistkyrkan* (2003) samt *Kyrkohandbok för Missionskyrkan* (2003). Redovisningen av respektive dopliturgi är selektiv och en koncentration görs till inledande bön, bibelläsning, doptal, dopakt samt den bön eller de böner som läses omedelbart

²⁹ Andreasson & Camnerin 2016

efter att dopet ägt rum. Utöver de liturgiska föreskrifterna för dopet kommer även delarna förord och inledningstext att brukas för att förstå kyrkohandbokens tänkta användning och ställning samt hur dopsynen kommer till uttryck.

Det metodologiska tillvägagångssättet kan beskrivas som en genetisk studie där de tre senaste gudstjänst- och kyrkohandböckerna från de tre bildarsamfundet ställs i relation till det nu gemensamma handboksförslaget med fokus på avsnittet ”I gemenskap” där dopet ingår. Med hjälp av det material som redogjorts för de tre tidigare handböckerna görs en analys av den nya där tyngdpunkten ligger på att identifiera vad som eventuellt traderats vidare, omformulerats, tagits bort eller tillkommit. Därav har begreppet genetisk studie valts för uppsatsen. Metoden blir då ett redskap för att kunna besvara frågan om något av bildarsamfundet mot bakgrund av de äldre gudstjänst- och kyrkohandböckerna, fått större inflytande än något annat. Metoden kan vidare beskrivas som komparativ, då jämförelser kommer att genomföras mellan bildarsamfundens handböcker och handboksförslaget.

En gudstjänst- eller kyrkohandboks ställning inom svenskt frikyrkligt församlingsliv kan variera. Studien har dock som syfte att undersöka kyrkohandböckerna som står för ett ideal; hur det skulle kunna gå till eller bör gå till i praktiserandet av dop.

Teori

Uppsatsens teoretiska utgångspunkt är två för undersökningen viktiga begrepp vilka agerar analysredskap: *dopsyn* och *dopliturgi*.

Beteckningen *dopsyn* är ett begrepp som ska behandla dopteologi – vilken teologisk hållning ett eller flera samfund intar i frågan samt hur man ser på dopet. Begreppet täcker områden såsom vad dopet är för samfundet eller samfundet och dess betydelse för den enskilde kristne och den kristna gemenskapen. Här läggs vikt på hur dopet framställs och vilken funktion dopet fyller. Inom ramen för begreppet *dopsyn* täcks också frågan huruvida barn och/eller vuxna kan låta sig döpas. Begreppet har för uppsatsen valts med inspiration från publikationen *Tro-dop-medlemskap: ur ett ekumeniskt perspektiv* utgiven av Sveriges kristna råd. Där brukas bland annat dopteologi, doppraxis och dopsyn vid redogörelse för de olika medverkande samfundens hållningar.³⁰ Även Ulla Bardh brukar begreppet i sin avhandling.³¹ Begreppet ska i uppsatsen förstås som ett samlingsbegrepp för den teologiska grund som dopet står på utifrån det som formuleras i gudstjänst- och kyrkohandböcker. Det är också intressant att se vilken roll Gud respektive människan spelar i dopet enligt samfundet själva. Dessutom ingår också vissa mer praktiska delar, bland annat spørsmålet om dop genom begjutning eller nedsänkning, men de faktiska handlingarna behandlas i synnerhet i stycket nedan.

³⁰ Ström 2004, s. 21-22; Selinder 2004, s. 64; Nilsson & Åqvist 2004, s. 104-105

³¹ Bardh 2008, s. 301

Dopliturgi är för uppsatsen ett begrepp ämnat för analys även om källmaterialet, i det här fallet kyrkohandböckerna, primärt brukar begrepp såsom ordning, form och grundmönster. Joel Halldorf beskriver i boken *Kristen gudstjänst – en introduktion* hur *liturgi* är ett sällsynt begrepp i frikyrklig kontext och att strävan efter enkelhet präglar det svenska frikyrkliga landskapet.³² Det går således att argumentera för att istället bruka begreppet *dopordning* i uppsatsen. Liturgi är likväl ett väletablerat begrepp vid studiet av kristna praktiker som härstammar från grekiskans *leitourgía* (offentlig tjänst) och ska i uppsatsen förstås som en ömsesidig gemenskapshandling med Gud och människorna som aktörer. Begreppet i sig har förankring i såväl *Nya testamentet* som i den tidigaste kyrkans gudstjänstliv. Viktigt är också att göra en distinktion mellan *rit* och *liturgi*, där det förstnämnda handlar om det människor är kapabla till att utföra, medan liturgi är en tydlig interaktion mellan Gud och människorna.³³

Konkret i uppsatsen kommer *dopliturgi* att brukas vid redogörelse och analys för det praktiska utförandet av dopet i en gudstjänst. Det handlar om vilken struktur och vilka moment som ingår i dopet samt handlingar och ageranden från föreståndare/pastor i relation till folket/församlingen. En dopliturgis helhet är viktig att förstå men inte minst själva ögonblicket då dopkandidaten döps med vatten. Likaså är det intressant att titta på vilka böner som kan eller ska läsas och dessas teologiska innehåll.

Disposition

Kapiteluppdelningen i uppsatsen är tematisk. Den är också medvetet kronologisk för att redovisa relevant information från de tre bildarsamfundens historia, utgivning av egna handböcker - till deras sammanslagning till en kyrka med målet om en gemensam kyrkohandbok.

Kapitel 1 är uppsatsens inledning med bakgrund, forskningsläge, syfte, frågeställning, metod, material och teori.

Kapitel 2 går igenom de senaste utgåvorna av gudstjänst- och kyrkohandböckerna för Svenska Baptistsamfundet, Metodistkyrkan i Sverige och Svenska Missionskyrkan. Varje handbok introduceras för att få förståelse för dess tillkomst och användning i respektive samfund. Därefter fokuserar texten på dopavsnittet. Detta kapitel är en förutsättning för att kunna genomföra de genetiska analyserna senare i det tredje kapitlet.

Kapitel 3 undersöker *Kyrkohandbok för Ekumeniakyrkans församlingar*. Även här ges först en bakgrund till handboksförslagets tillkomst för att sedermera genetiskt och komparativt analysera dopsyn och dopliturgi med de tre tidigare handböckerna i minnet.

Kapitel 4 är sammanfattning av uppsatsen i sin helhet och slutsats.

Slutligen presenteras käll- och litteraturförteckning.

³² Halldorf 2018, s. 138

³³ Martling 1996, s. 10-11; Ekenberg 2018, s. 10-11

Kapitel 2 Redogörelse för bildarsamfundens kyrkohandböcker

Dopet i de tre bildarsamfunden ska i detta kapitel undersökas. För att kunna besvara frågeställningarna senare i kapitel 3 är det nödvändigt att i detta kapitel redogöra för respektive bildarsamfundets gudstjänst- och kyrkohandböcker. Dessa presenteras först för att sedan i avsnittet *Dopsyn* lägga fokus på vad inledningstexterna säger om dopets innebörd och funktion.

Under *Dopliturgi och teologiska perspektiv* står dogudstjänsten i centrum där särskilt fyra utvalda moment lyfts fram: inledande bön, bibelläsning, doptal, dopakt samt den bön eller de böner som läses omedelbart efter att dopet ägt rum. Utifrån liturgin och bönerns innehåll kommer texten att peka på centrala teologiska perspektiv.

Svenska Baptistsamfundet: *Gudstjänstboken*

I förordet till *Gudstjänstboken* från 2005 skriver representanter från Svenska Baptistsamfundet, Evangeliska frikyrkan, Pingst – fria församlingar i samverkan och Svenska Alliansmissionen om denna gudstjänstboks tillblivelse. Det faktum att *Bibel 2000* släpptes 1999 och att samtliga fyra samfund ansåg förnyelse av de liturgiska föreskrifterna som nödvändigt, banade det väg för att arbetsprocessen skulle ske ekumeniskt. Svenska Baptistsamfundet var det samfund som redan hade inlett ett handboksarbete och de övriga tre blev sedermera en del av processen. Representanterna betonar arbetets ekumeniska anda mellan de fyra ovan nämnda samfunden, trots deras ursprung i olika traditioner och somliga olikheter inom teologins fält. Det samfund som avviker i störst utsträckning kring dopsyn är Svenska Alliansmissionen som har lutherskt ursprung och därför tillämpar barndop, men dess reformerta frikyrkliga bakgrund gör att de även praktiserar vuxet troendedop.³⁴ Tillkomsten av handboken beskrivs som ”ett stycke frikyrkohistoria”.³⁵ *Gudstjänstbokens* syfte bör ses som inspiration för gudstjänster och någon officiell antagning av den vid exempelvis en konferens har inte ägt rum.

Före det första kapitlet med ordning för ”Söndagens gudstjänst” finns ett inledande avsnitt med rubriken ”Församlingens gudstjänstliv”. Här ges en bakgrund till betydelsen av att fira gudstjänst och vikten av att förstå Guds närvaro i samband med bruket av gudstjänstböcker.³⁶ I avsnittet redovisas handbokens möjliga användningsområden och dess mångfald betonas i form av de många alternativa böner och variationer som är en del av innehållet. Det är tydligt vilken roll författaren eller författarna menar att handboken kan spela. Formuleringar som ”enkel och handfast vägledning” och ”ett grundmönster” ger en bild av handbokens fria användning.³⁷ Det motstånd mot liturgiska föreskrifter som traditionellt funnits i väckelserörelser lyfts också fram och

³⁴ Bardh 2008, s. 64, 99

³⁵ *Gudstjänstboken*, s. 7

³⁶ *Gudstjänstboken*, s. 9

³⁷ *Gudstjänstboken*, s. 11

nyanseras med att det ändå finns en essens och ordning vilken en gudstjänst utgår från. Undersökningen fortsätter nu genom att översiktligt ta sig an dopavsnittet när *Gudstjänstboken* bakgrund och tänkta användning har introducerats.

Dopsyn

Dopet är en gestaltning av död och uppståndelse, inte minst om nedsänkning sker. Det är en gåva från Gud där såväl människan som Gud agerar. I *Gudstjänstboken* beskriver författarna människans del i dopet som ett vittnesbörd om tro och i någon mening sakramental syn då dopet ses som ett verktyg Gud använder för människans frälsning. Vidare är tron central i denna text.³⁸ Tro och dop hör ihop och detta är inget förvånande då baptismens historiska inträde på scenen grundade sig i den troendes egen bekännelse och att därefter låta sig döpas.

Dopet sker i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn och därmed blir den döpte en del av en större gemenskap. En gemenskap bestående av andra som är döpta till och in i Kristus samt in i Kristi kropp. Att författarna framhåller att den trinitära formeln ”[...] praktiseras nästan undantagslöst av alla kristna församlingar” ger utrymme för tolkning att det finns ett fåtal fall då den ej brukas.³⁹ Texten går dock inte djupare in på detta.

Denna mening vilken författarna styrker med den så kallade missionsbefallningen säger en del om hur texten ser dopets universella och ekumeniska dimension: ”Alla döps med samma dop i samma tro till en och samma kallelse, att vittna om Kristus och leda människor till tro på Kristus (Matt 28:18-20)”.⁴⁰ Sune Fahlgren skriver i sin bok *Vatten är tjockare än blod: en baptistisk kulturhistoria* om hur dopet genom 1900-talet setts som ett enhetstecken i sakramental förståelse av den globala ekumeniska rörelsen. Dopet spränger samfunds- och kyrkogränser och enar Kristustroende runtom i världen.⁴¹ *Gudstjänstboken* beskriver detta på liknande sätt och framhåller att handboken delas av samfund vilka praktiserar dopet på disparata sätt. Ett öppet förhållningssätt till olikheter inom doppraxis är för ekumeniken positivt enligt författarna. Detta konkretiseras genom handboken, skriven av representanter för tre samfund och pingströrelsen, där just dopet tolkas på flera sätt.

Handboken innehåller förutom dop av vuxna och barn även liturgi för dopbekräftelse, barnvälsignelse och dopförnyelse. Detta kan ses som en *via media* för att möta den diskrepans som råder inom dopfrågan. Barndopsliturgin är riktad till Svenska Alliansmissionens församlingar och här finns ett fokus på dopet som en gåva och att barnet senare i livet själv kan få en personlig tro. Vid dop av barn ska det ske inom ramen för en huvudgudstjänst.

³⁸ *Gudstjänstboken*, s. 46

³⁹ *Gudstjänstboken*, s. 46

⁴⁰ *Gudstjänstboken*, s. 46

⁴¹ Fahlgren 2015, s. 334

Nu fortsätter undersökningen genom att behandla dopliturgin som finns i *Gudstjänstboken* och då endast den första vilken behandlar troendedop eftersom liturgin för barndop enkom är riktat till Svenska Alliansmissionen.

Dopliturgi och teologiska perspektiv

Efter inledningstexten presenteras delarna som ingår i troendedop, dvs dop av vuxen. Detta specificeras inte genom rubriken utan går under rubriken ”Dopgudstjänst”. Liturgins delar är följande:

Inledning och bön
Bibelläsning
Presentation (av dopkandidaten eller dopkandidaterna)
Ord om dopet (doptal)
Trosbekännelsen (församlingen står upp)
Frågor (dopkandidaten får frågor utifrån trosbekännelsens trossatser)
Dopbön (församlingen står upp)
Församlingssång
Dopakt
Kort bön (skriven eller fritt formulerad bön i dopvattnet efter själva dopets genomförande)
Tilltal
Församlingssång
(Nattvard och förbön med handpåläggning) – momentet är i handboken satt inom parentes.

Den första bönen som kommer efter inledningsorden lyder:

Låt oss be:

Gud, tack för att du genom dopet förenar oss med Kristus och med hans församling. Hjälp oss att leva i vårt dop och mogna i vår tro dag för dag. I Jesu namn. Amen.⁴²

Vid bibelläsningen finns passagerna Matt 28:16-20 och Rom 6:4 utskrivna. Därefter finns möjlighet för gudstjänstledaren att fråga dopkandidaten om ett bibelord som vederbörande själv har valt. De passager som föreslås för detta är Rom 6:3-4, 8, Ef 4:1-6, Gal 3:26-27, Apg 2:37-38 och Tit 3:4-5.

Handboken föreskriver att ett doptal hålls, eller att en på förhand skriven text läses. Den föreslagna texten uttrycker den tro som dopkandidaten strax kommer att döpas till samt vad dopet betyder och har för teologisk innebörd (dopsyn). Om gudstjänstledaren väljer att författa sitt doptal själv torde texten inspirera till dess innehåll. Den föreslagna texten innehåller bland annat följande stycke:

⁴² *Gudstjänstboken*, s. 48

Innebörden i att bli döpt är så stor och djup att man aldrig blir färdig med det. Räckvidden är så total att dopet aldrig behöver göras om. Kristus överger aldrig den som blivit förenad med honom. Detta gör denna dopdag så löftesrik.⁴³

I stycket framkommer att själva dopet sker vid ett enda tillfälle, men att det ändå är starten på en livslång process – att i någon mening växa in i dopet.

Efter att den apostoliska eller motsvarande trosbekännelse reciterats får dopkandidaten/dopkandidaterna frågor, bland annat huruvida en tro finns på Jesus Kristus som Herre och Frälsare. Det finns här ett flertal alternativ med frågor vilket ger valfrihet för den gudstjänstfirande församlingen.

Vid dopbönen finns två alternativ att välja mellan. Den första är en tacksägelse för dopets gåva och en tydlig koppling till passionshistorien, syndernas förlåtelse och det eviga livet. Den andra bönen är en bön om befrielse från det onda: ”[---]de krafter som binder och skadar oss”.⁴⁴ Bönen associerar också till tanken om Guds folk som dopkandidaten döps in i.

Det mest centrala ögonblicket i gudstjänsten är när dopakten ska äga rum. Handboken ger två alternativ till formuleringar där den berörda församlingen får välja endera. Alternativ 1 lyder:

På Kristi uppdrag och på din egen bekännelse om tro på Jesus Kristus döper jag dig, NN, i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn.⁴⁵

Alternativ 2 har följande formulering:

NN, jag döper dig in i Kristus i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn.⁴⁶

En skriven eller fritt formulerad bön bedes när dopet ägt rum, men personerna är kvar i dopvattnet. Den skrivna är följande:

Livets Gud, uppfyll NN med din heliga Ande, och hjälp *benne* att dag för dag leva i sitt dop.⁴⁷

Det sista momentet har alltså författarna satt nattvard och förbön med handpåläggning inom parentes. Förbönen ska äga rum för de nydöpta och parenteserna torde markera nattvardsfirandet placering i liturgin, om församlingen väljer att fira nattvard i samband med dopgudstjänsten. Om nattvard firas kommer i så fall Herrens bön att läsas.⁴⁸ Huruvida Herrens bön ingår i förbönen för de nydöpta även om nattvard ej firas ger inte handboken svar på.

⁴³ *Gudstjänstboken*, s. 49-50

⁴⁴ *Gudstjänstboken*, s. 52

⁴⁵ *Gudstjänstboken*, s. 52-53

⁴⁶ *Gudstjänstboken*, s. 53

⁴⁷ *Gudstjänstboken*, s. 53

⁴⁸ *Gudstjänstboken*, s. 35

Metodistkyrkan i Sverige: *Gudstjänstbok för Metodistkyrkan*

I *Gudstjänstbok för Metodistkyrkan* får vi inledningsvis en introduktion till gudstjänstlivet i den metodistiska traditionen, vilken den anglikanska traditionen gett upphov till. Om det anglikanska arvet skriver författarna: ”[...] som i sin tur hämtat sin inspiration i den latinska morgonmässans källsprång”. Gudstjänstens utformning är för Metodistkyrkan i denna gudstjänstbok en del av en kontinuitet med igenkänning och delaktighet i en större frälsningshistorisk kontext. Författarna menar att Guds uppenbarelse rymms inom gudstjänsten och fortsätter sedan i de troendes liv.⁴⁹

I jämförelse med *Gudstjänstboken* ovan och *Kyrkohandbok för Missionskyrkan* nedan, är inledningstexten mindre omfattande och berättar inte om arbetsprocessen som lett fram till handbokens lansering. Den är också centrerad kring den metodistisk-wesleyanska traditionen och nämner inga andra samfund förutom den egna traditionens ursprung i anglikanska kyrkan och längre tillbaka den latinska traditionen.

Introduktionen beskriver den frihet som finns att sätta personlig prägel på gudstjänsten utifrån till exempel ålder, för att så många som möjligt ska kunna medverka på ett naturligt sätt.⁵⁰ Här har redogjorts för bakgrunden till *Gudstjänstbok för Metodistkyrkan* samt hur det generella bruket av den beskrivs i den inledande delen. Nedan följer en översikt för dopavsnittet.

Dopsyn

Metodistkyrkan har i texten ”Medlemskapet i kyrkan genom dopets sakrament”, ett perspektiv om en världsvid kyrka som är helig, universell och apostolisk. Dopsynen i Metodistkyrkan innebär att dopet utgör en förening med detta större sammanhang. Texten introducerar vidare en metodistisk dopsyn där dopet ses som ett sakrament, vilket handboks författarna menar är en kristen uppfattning som funnits med från Kristi instiftande av dopet.⁵¹

Dopet sker vid ett enda tillfälle och ska utföras med vatten i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn. Genom dopet tar den kristne del av Guds kärlek, vilken är ämnad för ”alla folk”. Jesu Kristi död och uppståndelse pekas ut som centralt för dopet som därtill beskrivs som en gåva. Förutom att dopet är en engångsföreteelse, är det också en markering för ”[...] början på en livslång vandring i tro.”⁵²

Både barn och vuxna kan ta emot dopets sakrament enligt *Gudstjänstbok för Metodistkyrkan*. Författarna understryker att de delar denna hållning med många andra kristna. Dopet är dock detsamma för såväl barn som vuxna. Mot den bakgrunden är liturgins språk nästintill identiskt i dop för barn och vuxna.

⁴⁹ *Gudstjänstbok för Metodistkyrkan*, s. 4

⁵⁰ *Gudstjänstbok för Metodistkyrkan*, s. 4

⁵¹ *Gudstjänstbok för Metodistkyrkan*, s. 21

⁵² *Gudstjänstbok för Metodistkyrkan*, s. 21

Gudstjänstbok för Metodistkyrkan berättar vidare hur dopet i regel sker inom ramen för en församlingsgudstjänst. I dopgudstjänsten är det tydligt att påskljuset/Kristusljuset har en viktig funktion. Ljuset är i bruk under Påsktiden samt vid dop. Dess plats i det fysiska kyrkorummet ska vara central och symboliken handlar om den levande Kristus (jfr Joh 8:12).

Texten gör en distinktion mellan konfirmation och dopbekräftelse. Det förstnämnda handlar om att konfirmera tron för sin egen del och med hela församlingen. Det senare är ett tillfälle då en redan döpt nybliven medlem välkomnas. Personlig bekännelse och bön kan ingå vid en dopbekräftelse.⁵³

Dopliturgi och teologiska perspektiv

”Dop av barn” är den liturgiska föreskrift som först presenteras och därefter ”Dop av vuxna”. Dessa har följande struktur:

Dop av barn:

Påskljuset tänds och pastorn kan uttala treenighetsformeln som början på gudstjänsten
Ingångsord och ev. doptal
Presentation (av dopkandidaten)
Bön
Bibelläsning
Dopfrågan
Trosbekännelse (församlingen står upp)
Dopbön (församlingen står upp)
Dopet (församlingen står upp)
Församlingens ansvar (församlingen står upp)
Handpåläggning (församlingen står upp)
(Psalm/sång/musik)
Välkomnande
Förbön
Dopintyg
Välönskan
Lovpsalm (församlingen står upp)
Välsignelse (församlingen står upp)
Trefalt amen (församlingen står upp)
Postludium

Dop av vuxna:

Påskljuset tänds och pastorn kan uttala treenighetsformeln som början på gudstjänsten
Ingångsord och ev. doptal
Bön
Bibelläsning
Dopfrågan
Trosbekännelse (församlingen står upp)
Dopbön (församlingen står upp)
Dopet (församlingen står upp)
Handpåläggning (församlingen står upp)
Församlingsansvar (församlingen står upp)
Välkomnande
Förbön
Dopintyg
Välönskan
Lovpsalm (församlingen står upp)
Välsignelse (församlingen står upp)
Trefalt amen (församlingen står upp)
Postludium

Liturgin för barndop är den ordning denna text först kommer att behandla.

Handboken ger ett stycke vilket ska brukas som ingångsord. Detta är också tillfälle för ett doptal. Formuleringen ”Här kan ett doptal hållas” torde indikera doptalets placering i liturgin och inte huruvida talet är valfritt att ha med.⁵⁴ Vad talet ska eller kan innehålla har handboken dock inga föreskrifter om. Ingångsorden som föregår doptalet lyder:

⁵³ *Gudstjänstbok för Metodistkyrkan*, s. 21

⁵⁴ *Gudstjänstbok för Metodistkyrkan*, s. 22

Kära föräldrar och församling! Jesus säger att Guds rike tillhör barnen. I tron på detta, och att Jesus dött och uppstått för oss alla, döper vi idag detta barn. Genom dopet innesluts vi i den gemenskap som är Kristi kyrka.⁵⁵

Efter att barnet presenterats leder pastorn följande tackbön, vilken ger en bild av dopet som en början på en process som barnet växer in i för att senare proklamera en personlig bekännelse:

Tack Gud för att du låtit NN födas och att du redan från början av hennes/hans liv omslutit henne/honom med din nåd och kärlek. När vi idag döper NN i vatten ber vi att du också döper henne/honom i helig Ande, så att hon/han kan växa till i den sanning som befriar och den kärlek som försonar och själv en gång bekänna sin tro på Jesus Kristus. Amen.⁵⁶

Mark 10:13-16 och Matt 28:18-20 är de passager som är utskrivna för bibelläsningen. De kan läsas av pastorn, men också av andra församlingsmedlemmar och anhöriga till dopkandidaten.

Frågorna som ställs riktas till föräldrarna om de vill dels döpa sitt barn samt axla ansvaret för att barnet växer in i den kristna tron.

Inför dopakten bes två böner. Den ena vid upphällningen av vattnet:

Genom vatten och Ande sker dopets mysterium. När Jesus talar om Anden använder han vattnet som bild och han säger: ”Den som tror på mig, ur hans inre skall flyta strömmar av levande vatten.”⁵⁷

Den andra bedes omedelbart därefter:

Vi tackar dig Gud att vi får döpas till Kristus, in i det nya förbundets gemenskap. När vi nu döper NN i vatten, låt din heliga Ande vara i henne/honom och bli en källa till evigt liv. Amen.⁵⁸

Handboken beskriver här hur pastorn håller barnet i famnen och tilltalar barnet direkt med ord om vad Kristus gjort och gör för barnet som snart ska döpas. Därefter sker dopakten.

För dig, NN, föddes Jesus, för dig levde han och visade Guds kärlek, för dig dog han på korset, för dig besegrade han döden och uppstod till nytt liv, för dig ber han alltid. Allt detta, NN, därför att han älskar dig och bär dig i sin nåd.

NN, jag döper dig i Faderns, Sonens och den heliga Andens namn. Amen.⁵⁹

Direkt när dopet ägt rum sker handpåläggning medan pastorn säger följande:

Guds nåd och välsignelse bevarar dig, NN, genom hela ditt liv.⁶⁰

⁵⁵ *Gudstjänstbok för Metodistkyrkan*, s. 22

⁵⁶ *Gudstjänstbok för Metodistkyrkan*, s. 22

⁵⁷ *Gudstjänstbok för Metodistkyrkan*, s. 23

⁵⁸ *Gudstjänstbok för Metodistkyrkan*, s. 23

⁵⁹ *Gudstjänstbok för Metodistkyrkan*, s. 23

⁶⁰ *Gudstjänstbok för Metodistkyrkan*, s. 23

Även korstecken kan göras över pannan, munnen och hjärtat på barnet.

Liturgin för vuxendop är till sin struktur väldigt lik den för barndop. Innehållet har dock en del olikheter.

Handboken markerar att dopet bör äga rum efter predikan om det sker inom ramen för en ordinarie gudstjänst. Som inledningsord finns två alternativ beroende på om påskljus/Kristusljus brukas eller ej. Liturgin börjar ”I Faderns, Sonens och den heliga Andens namn”.

Efter inledningsorden finns möjlighet till doptal och därefter leder pastorn följande bön:

Tack Gud för att du alltid omslutit NN med din nåd och kärlek. När vi idag döper NN i vatten ber vi att du också döper henne/honom i helig Ande, så att hon/han kan växa i den sanning som befriar och den kärlek som försonar. Genom Jesus Kristus. Amen.⁶¹

Bönen är till sitt innehåll lik den för barndop, om än något mindre omfattande. Betoning ligger på att be för att dopkandidaten kan växa in i den kristna tron.

Bibelläsningen utgår från passagera Matt 28:18-20, Rom 6:3-5 och 2 Kor 5:17. Dessa kan läsas av fler än pastorn.

Strax innan själva dopet ska ske finns en dopbön delad i två delar. Den första delen bygger på Joh 7:38:

Genom vatten och Ande sker dopets mysterium. När Jesus talar om Anden använder han vattnet som bild och han säger: ”Den som tror på mig, ur hans inre skall flyta strömmar av levande vatten.”⁶²

Den andra delen fortsätter:

Låt oss be: Vi tackar dig Gud att vi får döpas till Kristus, in i det nya förbundets gemenskap. När vi nu döper NN i vatten, låt din heliga Ande sänka sig över honom/henne och bli en källa till evigt liv. Amen.⁶³

Dopaktens ord är identiska med barndopets. Orden som sägs direkt efter dopet skiljer sig dock från barndopets:

I kraft av den heliga Anden är du genom dopet innesluten i det nya förbund som är Kristi kyrka.⁶⁴

Pastorns hand läggs på den döpte:

Guds nåd och välsignelse bevarar dig, NN, genom hela ditt liv.⁶⁵

⁶¹ *Gudstjänstbok för Metodistkyrkan*, s. 25

⁶² *Gudstjänstbok för Metodistkyrkan*, s. 26

⁶³ *Gudstjänstbok för Metodistkyrkan*, s. 26

⁶⁴ *Gudstjänstbok för Metodistkyrkan*, s. 26

⁶⁵ *Gudstjänstbok för Metodistkyrkan*, s. 26

Svenska Missionskyrkan: *Kyrkohandbok för Missionskyrkan*

År 1999 utnämndes en kyrkohandbokskommitté med uppdrag att arbeta fram en ny handbok för Svenska Missionskyrkan. Redan tidigt i Missionskyrkans historia, då vid namn Svenska Missionsförbundet, sågs ett behov av liturgiska föreskrifter för exempelvis vigsel. Bakgrunden till kyrkohandboken från 2003 är huvudsakligen på språklig och ekumenisk. Det förstnämnda kopplas till den då nylanserade *Bibel 2000* samt 1996 års version av Herrens bön (Vår Fader). Det sistnämnda handlar om en önskan att samarbeta över kyrkliga gränser och inta ett ekumeniskt förhållningssätt i exempelvis dopakten och konfirmationsakten. Ekumenikens plats för dåvarande Svenska Missionskyrkan bör ses som central då handboken arbetades fram i dialog med Svenska kyrkan samt med andra kyrkor som remissinstans. Bland annat Romersk-katolska kyrkan, Svenska Baptistsamfundet och Metodistkyrkan i Sverige.⁶⁶

Avsnittet ”Anvisningar” som föregår det första kapitlet om ”Söndagens huvudgudstjänst”, beskriver ingående kyrkohandbokens roll och användning i missionsförsamlingarna. Bland annat kan vi läsa meningen: ”Ett samspel mellan frihet och ordning hör till Missionskyrkans tradition”.⁶⁷ Tydligt är hur författarna vill betona den lokala församlingens frihet att forma gudstjänsten utifrån de förutsättningar som föreligger i kombination med ett mönster och igenkänning som ett resultat av ett gudstjänstliv präglad av vitalitet. Bakgrunden till *Kyrkohandbok för Missionskyrkan* samt hur det generella bruket av den bör förstås har här beskrivits. Vi tar oss vidare för att översiktligt behandla dopavsnittet.

Dopsyn

Kristi död och uppståndelse ligger till grund för dopet. I avsnittet ”Teologisk grund” samt ”Anvisningar” som föregår dopliturgin skriver handboks författarna om dopsynen i Svenska Missionskyrkan. De sätter in dopet i en frälsningshistorisk kontext med Gamla testamentets berättelser som sedan övergår i Jesu Kristi liv, död och uppståndelse i Nya testamentet. Dopsynen som kommer fram har en sakramental dimension då de talar om dopet som en av flera vägar in i kyrkan samt som en ”Guds gåva till syndernas förlåtelse”.⁶⁸ Likaså betonas pånyttfödelsen i dopet och den gemenskap i Jesus Kristus de kristna döps in i.

Dop ska ske med vatten enligt den trinitära formeln: I Faderns och Sonens och den heliga Andens namn och det sker vid ett enda tillfälle. När detta tillfälle äger rum under en persons levnadstid är dock inte lika signifikant. Här vill författarna lyfta fram Svenska Missionskyrkans öppna hållning till disparata doptraditioner och se dopet som en gemenskapshandling med alla

⁶⁶ *Kyrkohandbok för Missionskyrkan*, s. 6

⁶⁷ *Kyrkohandbok för Missionskyrkan*, s. 10

⁶⁸ *Kyrkohandbok för Missionskyrkan*, s. 52

döpta kristna som de menar är ett i Kristus genom dopet.⁶⁹ Tro och dop går hand i hand och vid mottagandet av denna Guds gåva som dopet innebär, responderar människan med tro. De visar öppenhet för såväl följden tro-dop-medlemskap som dop-tro-medlemskap.⁷⁰

Efter introduktionen till dopets teologiska innebörd följer en förklaring till Svenska Missionskyrkans doprelaterade praktiker. Här accentueras öppenheten för såväl barndop som dop efter egen bekännelse. Barndop sker efter föräldrarnas petition och har bland annat som syfte att lägga en grund för att barnet senare i livet ska kunna utveckla en personlig tro. Ett alternativ är barnvälsignelse vilket likt barndopet ska få barnet att växa in i tron, men där dopet kommer senare på personlig bekännelse. Ett verktyg för att hjälpa barnet att komma till tro är genom exempelvis konfirmationsundervisning.⁷¹

Kyrkohandbok för Missionskyrkan talar sedan om att dopets fullbordande väger tyngre än det precisa tillvägagångssättet. Det kan ske genom begjutning (att hålla vatten över huvudet), nedsänkning eller en kombination av dessa två. Symboliskt *kan* trefaldiga korstecken på det nydöpta barnet utföras och påskljuset/Kristusljuset har också en symbolisk funktion. Författarna liknar dopvattnet i dopfunten med brödet och vinet i nattvarden vilka ska behandlas aktningsfullt.⁷²

Dopliturgi och teologiska perspektiv

Under rubriken ”Dop” finns de liturgiska föreskrifterna för såväl barndop som troendedop. En doggudstjänst har enligt handboken följande struktur:

Inledning
Doptal
Bibelläsning
Dopbön
Trosbekännelsen (församlingen står upp)
Dopfråga (församlingen står upp)
Dophandlingen (församlingen står upp)
Välsignelse med handpåläggning (församlingen står upp)
Välkomnande (och överlämnande av dopbevis/ev. dopljus)
Tackbön
Herrens bön
Bekräftelse av dop
Församlingssång

Den inledande delen består av inledningsord. Gudstjänsten ska inledas ”I Faderns och Sonens och den Heliga Andens namn”. Sedan följer textmaterial där församlingen har möjlighet att välja. Det

⁶⁹ *Kyrkohandbok för Missionskyrkan*, s. 52

⁷⁰ *Kyrkohandbok för Missionskyrkan*, s. 55

⁷¹ *Kyrkohandbok för Missionskyrkan*, s. 55

⁷² *Kyrkohandbok för Missionskyrkan*, s. 56

första inledningsordet har två alternativ vilka bygger på Ps 36:8-10 respektive Ps 118:24 och Ps 100:4-5. Efter de allra första inledningsorden finns möjlighet att tända påskljuset/Kristusljuset.⁷³

När de valda inledningsorden från psaltaren lästs följer dessa ord:

Varje människa är skapad till Guds avbild och har del i både det onda och det goda i tillvaron. Gud vill inte att vi ska leva utlämnade åt det ondas våld. Därför har han sänt sin son Jesus Kristus till vår frälsning. I honom får vi möta det ljus som ger världen liv, tro och hopp.

Gud vill att vi skall leva som ljusets barn. Därför är vi samlade tillsammans med dig/er/er föräldrar N och N och NN/ för att dela glädjen över dopet. Dopet till Kristus är en Guds gåva som vi får ta emot i tro.⁷⁴

I de två styckena ovan uttrycks en tydlig bakgrund till vad dopet är för något enligt Missionskyrkan. Dop handlar om glädje och ses som en gåva. Dopkandidaten döps *till* Kristus enligt denna text. När detta lästs följer Matt 28:18-20.

Innan doptalet formuleras några ord som vänder sig direkt till dopkandidaten. Här ger handboken två alternativ, ett för dop av barn respektive dop av vuxen – eller ”Vid dop efter egen bekännelse av tro” som handboken uttrycker det.⁷⁵

Vid dop av barn:

I dopet bär vi fram N till Gud och ber om Andens beröring till liv i Kristus för att hon/han ska växa i tro och själv bejaka sitt barnskap hos Gud /genom medlemskap i församlingen/.

Vid dop efter egen bekännelse av tro:

Du/ni har i tro och förväntan svarat ja på Guds inbjudan till det nya livets gemenskap. Dopet och tron för oss in i Kristus och hör samman med livslång växt tillsammans med hans församling,⁷⁶

En likhet mellan bönerna är att båda talar om dopet som en process. För barnets del att ”växa i tro” för att senare kunna bli medlem i församlingen. För den vuxnes del att växa in i Kristi församling. Vad som tydligt skiljer de åt är konstaterandet att vuxendopet sker efter att dopkandidaten själv svarat ja.

Handboken ger inga innehållsmässiga riktlinjer när det gäller (det eventuella) doptalet. Däremot indikeras att det ska vara av kortare karaktär och att musik kan ingå i detta moment.⁷⁷

Bibelläsningen är delad i två delar där den första delen vänder sig till en barndopsgudstjänst. Här finns Mark 10:13-16 som handlar om Jesus och barnen utskrivet. Den andra delen handlar om bibelord som ”du har valt” och riktar sig till den som döper sig på personlig bekännelse. Här finns valmöjligheten mellan Apg 2:38-9, Rom 6:4-5, Tit 3:4-8a och Gal 3:27-28.⁷⁸

⁷³ *Kyrkohandbok för Missionskyrkan*, s. 62

⁷⁴ *Kyrkohandbok för Missionskyrkan*, s. 63

⁷⁵ *Kyrkohandbok för Missionskyrkan*, s. 63

⁷⁶ *Kyrkohandbok för Missionskyrkan*, s. 63

⁷⁷ *Kyrkohandbok för Missionskyrkan*, s. 63

⁷⁸ *Kyrkohandbok för Missionskyrkan*, s. 65

Sedan följer dopbönen vilken kan läsas samtidigt som vattnet hålls i dopfunten (om en sådan brukas). Dopbönen lyder:

Gud, du låter det vatten strömma fram som ger världen liv. Vi tackar dig för livets gåva och den gemenskap du vill att vi skall leva i, med dig och med varandra. I Jesu död har du brutit det ondas makt. Befria oss från de krafter som vill binda oss. Genom Kristi uppståndelse låter du liv och hopp bryta fram. Ge oss del av det eviga livets gåva. Vi tackar dig för N /för dem/ som vi idag döper in i Kristus. Låt din Ande komma över detta vatten så att det blir en nådens källa och fyller N /dem som döps/ med liv och ljus och hopp.⁷⁹

Bönen är såväl en tacksägelse som ett nedkallande av Guds ande över vattnet som ska användas vid dopet. Dessutom är det en bön om hjälp från det onda.

Väl framme vid själva dopet har dopfrågor ställts precis innan, antingen till föräldrar eller till dopkandidaten själv. Dophandlingen sker genom nedsänkning eller begjutning. Skillnaden är att det förstnämnda innebär ett enda dopp i vatten, medan det senare handlar om att begjuta med vatten tre gånger i samband med formuleringen som de båda dopsätten har gemensamt:

NN, jag döper dig i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn.⁸⁰

Dopkandidaten välsignas sedan under handpåläggning med en aronitiska välsignelsen. Därefter följer ett välkomnande och en tackbön. Vi ska här fokusera på tackbönen. Det finns två alternativ, tydligt anpassade för barndop respektive vuxendop. Handboken påvisar även att bönen kan formuleras av de deltagande själva gemensamt med pastorn.

Bönen vid barndop lyder:

Gud, barnen är vår framtid, vår oro, vår glädje. Tack att vi får lämna N i dina händer. Nu ber vi för henne/honom, som du har tagit emot i dopet. Låt henne/honom få växa i trygghet, frihet och gemenskap med andra, alltid behålla barnets förundran och tillit, mogna i kärlek och vishet.

Låt N lära sig att be och lita på att du alltid lyssnar. Och när N blir så stor, att hon/han börjar ställa frågor om livet och om tron på Kristus, hjälp hennes/hans föräldrar och alla oss som finns i deras närhet att ta barnets frågor på allvar och söka svaren tillsammans. Låt henne/honom växa i tro i din församling. Gud, vi tillhör dig i liv och död i all evighet. Amen⁸¹

Denna bön har ett uttalat framtidsperspektiv. Det är en tacksägelse för dopet i allmänhet och en bön för barnets kommande livstid i synnerhet. Likaså inkluderar den barnets föräldrar, anhöriga och församling.

⁷⁹ *Kyrkohandbok för Missionskyrkan*, s. 65

⁸⁰ *Kyrkohandbok för Missionskyrkan*, s. 66

⁸¹ *Kyrkohandbok för Missionskyrkan*, s. 67-68

Bönen vid troendedop har följande formulering:

Livets Gud, vi tackar dig för att N funnit vägen till tro. Tack för dopets gåva. Visa henne/honom din omsorg varje dag genom livet. Låt N/de som döpts idag/leva i sitt dop och växa i tro i din församling. Hjälp oss alla att ta hand om varandra och locka fram de gåvor du gett var och en av oss. Låt din församling vara öppen för olika gåvor och personligheter så att mångfalden blir till rikedom för oss alla. Vi ber så i Jesu namn. Amen⁸²

Här uttalas en tacksägelse för den nydöptes väg till den kristna tron där likt bönen vid barndop ett framtidsperspektiv finns.

Sammanfattning

Detta kapitel har redogjort för bakgrunden till bildarsamfundens gudstjänst- och kyrkohandböcker. Dopsyn för respektive bildarsamfund har beskrivits utifrån texterna i handböckerna. Centrala tankegångar kring dop vilka förenar de tre bildarsamfundet, är synen på dopet som ett enda, en tydlig koppling mellan dop och Kristi död och uppståndelse, betoningen av människans svar i tro när Gud ger dopets gåva samt en sakramental dimension. Det sakramentala framkommer i synnerhet i den metodistiska dopsynen där formuleringen ”Dopets sakrament” används. Hos Svenska Missionskyrkan märks det sakramentala när de skriver om dopet som för Gud är ett av flera frälsningsverktyg och syndernas förlåtelse.

Öppenhet för olika doppraxis genomsyrar de tre handböckerna. Barndopet är i den ekumeniska *Gudstjänstboken* ej riktat till Svenska Baptistsamfundet och betoning läggs på dop genom nedsänkning. Inte desto mindre valde Svenska Baptistsamfundet att stå bakom en handbok där en öppenhet för barndop uttrycks, vilket ger ett intryck av tolerans. Metodistkyrkan i Sverige skriver att man genom dopet blir en del av ett större sammanhang – den heliga kyrkan – och det gäller såväl barn som vuxna. Svenska Missionskyrkan framhåller att tidpunkten inte är det väsentliga för dopet, utan *att* det äger rum under en persons livstid.

Undersökningen har hittills visat att liknande liturgiska mönster finns hos samtliga bildarsamfund. Dopgudstjänstens struktur följer en grundläggande ordning med en inledning, textläsningsdel, dophandling och avslutning. De inledande böner uttrycker tacksamhet inför Gud för det dop som ska äga rum och hur dopkandidaten och församlingen får ingå i gemenskapen med Kristus. Sedan formuleras detta på lite olika sätt och likaså hur omfattande handböckernas material är.

Gudstjänstboken återkommer till att böner kan formuleras fritt, men att det ändå finns ett förslag att förhålla sig till. Syftet med deras handbok är just att inspirera och någon antagning av den har

⁸² *Kyrkohandbok för Missionskyrkan*, s. 68

inte ägt rum. Metodistkyrkan i Sverige som själva framhäver sina anglikanska rötter och den historiska kontinuiteten bejakar i sina böner ett språk som har en allmänkyrklig inriktning. De talar till exempel om dopet som ett mysterium i sina dopböner. Samtidigt betonas vikten av att sätta en personlig prägel på den metodistiska gudstjänsten. Svenska Missionskyrkan har omfattande bönematerial, men som uppsatsen visat finns en missionskyrklig tradition att kombinera frihet och ordning. Detta öppnar upp för den enskilda församlingen att anpassa materialet.

Vilka bibelverser handböckerna påbjuder skiljer sig åt beroende på om det handlar om barn eller vuxna, däremot är den så kallade missionsbefallningen en genomgående passage. Vid dop av vuxen finns en praxis hos Svenska Baptistsamfundet och Svenska Missionskyrkan att låta dopkandidaten själv få välja ut en eller flera passager vilka ska läsas i gudstjänsten.

Förslag på doptal finns hos Svenska Baptistsamfundet men saknas hos de andra två där momentet finns med utan en färdigskriven text att utgå ifrån.

Dophandlingen eller dopakten sker enligt den trinitära formeln hos bildarsamfunden. Såväl begjutning som nedsänkning praktiseras hos Svenska Baptistsamfundet och Svenska Missionskyrkan. Bruket av korstecken på barnet föreslås hos Metodistkyrkan i Sverige och Svenska Missionskyrkan.

Efter att dopet ägt rum finns en kort bön i Gudstjänstboken om uppfyllande av helig ande, hos Metodistkyrkan i Sverige sker en välsignelse samt vid dop av vuxen ett proklamerande av dopkandidatens inträde i Kristi kyrka och hos Svenska Missionskyrkan sker den aronitiska välsignelsen följt av en tackbön. I kommande kapitel tar uppsatsen utgångspunkt i denna redogörelse när analys ska göras av förslaget *Kyrkohandbok för Ekumeniakyrkans församlingar*.

Kapitel 3 Analys av Equmeniakyrkans förslag till kyrkohandbok

Detta kapitel kommer initialt att ge en introduktion till *Kyrkohandbok för Equmeniakyrkans församlingar* (2016). Därefter analyseras handboken utifrån frågeställningen vilken dopsyn och dopliturgi som uttrycks i den. Avsnitten *Dopsyn* samt *Dopliturgi och teologiska perspektiv* återkommer som analysredskap även i detta kapitel. Efter respektive avsnitt följer en genetisk analys för att söka svar på frågan om något av bildarsamfundet fått större inflytande där tidigare redovisat material i kapitel 2 jämförs med kyrkohandboksförslaget från 2016.

Inom dopliturgin läggs fokus på samma moment som med bildarsamfundets handböcker: inledande bön, bibelläsning, doptal, dopakt samt bön eller böner efter dopakten.

Introduktion

En handbokskommitté bestående av pastorer och kyrkomusiker har arbetat fram detta kyrkohandboksförslag. Bland dessa kan pastorerna Hans Andreasson som är projektledare och kommittéens ordförande Sofia Camnerin nämnas. I sin tur har de haft en referensgrupp till hjälp.⁸³

Handboken beskrivs i ett brev, författat av Hans Andreasson och Sofia Camnerin, vilket skickades med som följesedel till handboken, som en handbok för en ekumenisk kyrka och inte för en konfessionell. Med detta menar författarna bland annat att hänsyn tagits till bildarsamfundets respektive traditioner, om än med förnyelse samt att handboken ger frihet åt den lokala församlingen. Likväl finns syftet att skapa igenkänning och författarna talar om ”identitetsbärande ramar”, ”flöden” och ”intentioner” för att beskriva ett liturgiskt mönster. Gudstjänsten består huvudsakligen av fyra delar eller så kallade flöden: ”Samling”, ”Ordet”, ”Delande” och ”Sändningen”. Författarna menar att det som tydliggjorts i detta handboksförslag är det strukturella, medan frihet ges till anpassning av sakinnehållet. För bland annat dop och nattvard finns ”konstituerande moment”, dvs obligatoriska. En del moment är istället fakultativa, dvs valbara. Den övergripande visionen för handboksarbetet i sin helhet har varit: ”En gudstjänst för hela livet där mötet med Jesus Kristus förvandlar mig, dig och världen”.⁸⁴

Böner och texter vilka förekommer i handboken är författade av handbokskommittén. Förutom bibeln som källmaterial har bildarsamfundets gudstjänst- och kyrkohandböcker (vilka denna uppsats redogör för i kapitel 2) och den mångåriga kristna gudstjänsttraditionen tagits i beaktning.⁸⁵ Det sistnämnda torde antyda en strävan att bejaka det allmänliga kristna arvet. För texter och böner finns tre möjliga alternativ att bruka i gudstjänsten: det första med ett förenklat språk, det

⁸³ <https://equmeniakyrkan.se/kyrkohandbok/> (läst 27/12-2018);

<https://equmeniakyrkan.se/kyrkohandbok/kontaktuppgifter/> (läst 27/12-2018)

⁸⁴ *Kyrkohandbok för Equmeniakyrkans församlingar*, s. 7-8;

Andreasson & Camnerin 2016

⁸⁵ <https://equmeniakyrkan.se/kyrkohandbok/> (läst 27/12-2018)

andra med språk av djupare teologisk karaktär samt ett tredje där församlingen är fri att formulera utifrån föresatser om bönen innehåll.⁸⁶

I ”Anvisningstexter för gudstjänst” finns omfattande material vilket beskriver relationen mellan gudstjänstlivet och teologin. Författarna skriver bland annat denna mening där det går att utläsa en del av Equmeniakyrkans ecklesiologiska och liturgiska hållning: ”Kyrkans identitet gestaltas genom sättet att fira gudstjänst, men gudstjänsten formar också teologin”. Kyrkorummets utformning och andra symboliska ting framhävs som något viktigt i gudstjänstfirandet.⁸⁷

Inför bruket av kyrkohandboken har kurser arrangerats för att vägleda kyrkliga representanter i deras kommande användning av den vid gudstjänstfirande.⁸⁸

Bakgrundsperspektiv för handboken har här redovisats. Uppsatsen fortsätter nu med fokus på dopavsnittet.

Dopsyn

I avsnittet ”I gemenskap” finns två texter vilka uttrycker de teologiska tankegångar som dopet bygger på. Dopet är enligt författarna ett alldeles särskilt sakrament (helig handling) och genomförs med utgångspunkt i Jesu ord. Det tas emot som en livgivande gåva där Gud handlar i sin omsorgsfulla kärlek och människan responderar i tro. Tydligt är också att dop ska ske i Faderns, Sonens och den heliga Andens namn samt att det inträffar vid ett enda tillfälle.⁸⁹

Människan är skapad av Gud för att ingå i gemenskap där Gud själv utgör grunden för den. Guds aktiva kallelse till människorna framhålls och förbindelsen mellan tro och dop pekas ut som fundamentalt för att bli medlem av församlingen. Genom dopet ingår den döpte i de heligas samfund. Möjlighet till medlemskap efter egen bekännelse i väntan på dop finns också. Syftet, som tidigare nämnts i uppsatsen, med att författarna ämnat lansera en handbok för en ekumenisk kyrka kommer fram genom till exempel konstaterandet att ”I Equmeniakyrkan möts olika traditioner kring människors väg till församlingsliv och gemenskap”.⁹⁰

Kyrkohandbok för Equmeniakyrkans församlingar redovisar också att såväl barn som vuxna kan bli döpta. Dop av barn kan fullbordas när föräldrarna önskar detta och dop av vuxen görs ”på egen bekännelse”. Denna dubbla doppraxis innebär också att momenten barnvälsignelse (i väntan på dop senare i livet), dopbekräftelse och dopförnyelse existerar. Oavhängigt av dopkandidatens ålder betyder dopet att växa in i tron som en livsprocess.⁹¹

⁸⁶ *Kyrkohandbok för Equmeniakyrkans församlingar*, s. 8

⁸⁷ *Kyrkohandbok för Equmeniakyrkans församlingar*, s. 32

⁸⁸ ”Nytt om arbetet med kyrkohandbok juni 2016”, <https://equmeniakyrkan.se/kyrkohandbok/nytt-om-arbetet-med-kyrkohandbok-okt-2015/> (läst: 28/12-2018)

⁸⁹ *Kyrkohandbok för Equmeniakyrkans församlingar*, s. 69-70

⁹⁰ *Kyrkohandbok för Equmeniakyrkans församlingar*, s. 69

⁹¹ *Kyrkohandbok för Equmeniakyrkans församlingar*, s. 69-70

Symboliska gåvor såsom en bok med böner och dopljus kan ges till dopkandidaten efter att dopet ägt rum. Ett dopbevis lämnas också över av församlingen.⁹²

Genetisk analys

Att dopet är en avgörande händelse i de kristnas liv talar samtliga fyra gudstjänst- och kyrkohandböcker om. Dopet i Faderns, Sonens och den heliga Andens namn är gemensamt. De delar även tydliggörandet att dopet sker vid ett enda tillfälle i livet och synen på dopet som en Guds gåva. Vidare är temat tro och dop något som följt med in i den nya kyrkohandboken från de tre bildarsamfundet. Svenska Missionskyrkans formulering att såväl följden tro-dop-medlemskap som dop-tro-medlemskap praktiseras har fallit bort, men samma princip uttrycks på ett annat sätt i och med nya kyrkohandbokens bejakande av dubbel doppraxis.

Barndopet har traderats vidare från framförallt Metodistkyrkan i Sverige och Svenska Missionskyrkan. För Svenska Baptistsamfundets del var dock steget inte särskilt långt att medverka till denna nya kyrkohandbok där barndop ingår, eftersom de redan i den ekumeniska *Gudstjänstboken* från 2005 utgav den tillsammans med Svenska Alliansmissionen som har en barndöpartradition. Uppsatsen har också tidigare redovisat hur den baptistiska dopsynen delvis har gått i en mer tolerant riktning de senaste åren. Barndopets ställning hos metodisterna i deras handbok bör ses som normerande, då de i sin gudstjänstbok saknar ett moment för barnvälsignelse vilket de andra två bildarsamfundet har med. Oavsett om dopet sker av barn eller vuxen betonas den livslånga processen att växa in i tron.

När det kommer till vad dopkandidaten döps in i för typ av gemenskap finns olika formuleringar. Svenska Baptistsamfundet talar om att både döpas in och i Kristus och bli en del av Kristi kropp. Metodistkyrkan i Sverige lägger tonvikt vid kyrkans betydelse och att dopet innebär ett steg in i denna världsvida och apostoliska kyrka där den metodistiska grenen är inräknad. Svenska Missionskyrkan talar om att döpas till den tro vilken förenar kristna över hela världen och gör dem ett i Kristus. Equmeniakyrkan bidrar istället i sina inledande texter med formuleringen ”de heligas samfund” hämtad från den apostoliska trosbekännelsen. Detta är en nyformulering i förhållande till de tidigare gudstjänst- och kyrkohandböckerna.⁹³

Dopet som en gestaltning av död och uppståndelse finns inte med i den nya kyrkohandbokens inledningstexter i jämförelse med bildarsamfundet. Samtliga bildarsamfund talar dock om detta och i till exempel *Gudstjänstboken* markeras nedsänkningens betydelse för att påminna om att dö och uppstå med Kristus.

Nödvändigheten att döpa och låta sig döpas framkommer i formuleringar som ser dopet som ett sakrament. Detta går att se hos bildarsamfundet (främst hos Metodistkyrkan i Sverige och

⁹² *Kyrkohandbok för Equmeniakyrkans församlingar*, s. 71

⁹³ *Kyrkohandbok för Equmeniakyrkans församlingar*, s. 70

Svenska Missionskyrkan) och det arvet har gått vidare till Ekumeniakyrkan. I den nya kyrkohandboken finns formuleringen ”Dopet intar en särställning som sakrament”.⁹⁴

En viktig distinktion mellan bildarsamfundens handböcker och Ekumeniakyrkans är att inledningstexterna om dopet inte är lika omfattande i den senare. Tyngdpunkten ligger på att lyfta fram en ekumenisk dopsyn där de praktiska omständigheterna kring ett dop tar plats i texten. Detta är sannolikt ett medvetet val utifrån viljan att inte skapa en handbok för en konfessionell kyrka – utan för en ekumenisk.

Dopliturgi och teologiska perspektiv

Liturgiska föreskrifter finns för dop av barn respektive dop på egen bekännelse vilka antingen utgör en egen gudstjänst eller är en del av en ordinarie gudstjänst. Handboken understryker att innehållet på flera sätt ska ses som förslag utifrån församlingens förutsättningar.⁹⁵ Deras struktur finns redovisade nedan och därefter redogörs först för dop av barn.

Dop av barn:

Samling – Musikstycke/solosång/gemensam sång till inledning/övergång
Samling – Inledning
Samling – Påskljuset/Kristusljuset tänds
Samling – Textläsning
Samling – Bön

Ordet – Doptal
Ordet – Bekännelse av tro

Delande – Dopfråga (församlingen står upp)
Delande – Dopakt och välsignelse (församlingen står upp)
Delande – Välkomnande
Delande – Dopbön

Sändning – Gåva
Sändning – Slutord
Sändning - Musikstycke/solosång/gemensam sång till avslutning/övergång

Dop på egen bekännelse:

Samling – Musikstycke/solosång/gemensam sång till inledning/övergång
Samling – Inledning
Samling – Påskljuset/Kristusljuset tänds
Samling – Textläsning
Samling – Bön

Ordet – Doptal
Ordet – Bekännelse av tro

Delande – Dopfråga (församlingen står upp)
Delande – Dopakt och välsignelse (församlingen står upp)
Delande – Dopbön

Sändning – Slutord
Sändning - Musikstycke/solosång/gemensam sång till avslutning/övergång

Gudstjänsten börjar med momentet ”Samling” och inledningsorden med tillhörande bön som kommer efter inledande musikstycke har likt andra texter och böner i handboken tre möjliga alternativ. Alternativ 1 lägger fokus på barnet som en Guds gåva som ska döpas och tacksägelse uttalas:

⁹⁴ *Kyrkohandbok för Ekumeniakyrkans församlingar*, s. 69

⁹⁵ *Kyrkohandbok för Ekumeniakyrkans församlingar*, s. 71, 79

I Faderns och Sonens + och den heliga Andens namn. Ni föräldrar (och syskon) har tagit emot NN som en gåva från skapelsens och frälsningens Gud. Vi är nu här för att tacka Gud och be för det barn ni har fått. Barnen hör Gud till, därför har ni kommit för att låta döpa NN i Kristus.⁹⁶

Alternativ 2 går djupare in på Guds roll i människans liv och kopplar tydligt dopet till Jesu död och uppståndelse samt tillkallandet av anden:

I Faderns och Sonens och den heliga Andens namn. Gud är alltings skapare och visar oss sin kärlek. Gud bjuder alla människor in i gemenskap med sig för att ge oss av sitt liv. I vår oro vill han bära oss, från det som binder vill han befria oss och i allt vill han ge oss sin kärlek. Den omsorgen är tydlig när vi bär fram NN till dop och gemenskap med Jesus Kristus. I dopet får vi del av Jesu död och uppståndelse. Vi ber att Guds goda Ande fyller, leder och inspirerar NN genom hela hennes/hans liv.⁹⁷

Alternativ 3 låter gudstjänstledaren använda en egen formulering men ger en fingervisning om innehållet:

Gudstjänstledaren inleder med att välkomna alla till kyrkan och berätta om det som ska ske i dopgudstjänsten, och leder i bön.⁹⁸

Efter att påskljuset/Kristusljuset tänts går gudstjänsten in i momentet ”Ordet”. Här finns följande bibeltexter utskrivna, där församlingen är fria att välja: Ps 139:13–16, Matt 28:18–20, Mark 10:14, Rom 8:38–39, 1 Kor 12:12-13 och Ef 4:3-6.

Sedan följer en bön där handboken ger instruktioner om att vatten kan hållas i dopkällan. Böerna handlar om vattnets betydelse och om Gud som ”Livets Gud”. Alternativ 3, vilket ger frihet att formulera en egen bön, ska handla om ”förlåtelse, försoning och nåd”.⁹⁹

Framme vid doptalet ska en bibeltext läsas och därefter predikar gudstjänstledaren om dopet. Gudstjänstledaren vänder sig i doptalet direkt till barnets anhöriga samt församlingen. Sedan reciteras den apostoliska trosbekännelsen.¹⁰⁰

Efter att föräldrarna svarat ja på att de önskar döpa sitt barn till denna tro sker dopakten. Dopet utförs genom trefaldig begjutning med vatten:

NN, jag döper dig i Faderns, Sonens och den heliga Andens namn.¹⁰¹

Därefter följer omedelbart en välsignelse med handpåläggning med tre alternativ. Antingen det första alternativet:

⁹⁶ *Kyrkohandbok för Ekumeniakyrkans församlingar*, s. 72

⁹⁷ *Kyrkohandbok för Ekumeniakyrkans församlingar*, s. 72

⁹⁸ *Kyrkohandbok för Ekumeniakyrkans församlingar*, s. 72

⁹⁹ *Kyrkohandbok för Ekumeniakyrkans församlingar*, s. 75

¹⁰⁰ *Kyrkohandbok för Ekumeniakyrkans församlingar*, s. 75

¹⁰¹ *Kyrkohandbok för Ekumeniakyrkans församlingar*, s. 76

Livets Gud, uppfyll NN med din heliga Ande, och hjälp honom/henne att dag för dag leva i sitt dop.¹⁰²

Det andra alternativet består istället av den aronitiska välsignelsen och det tredje alternativet är en fritt formulerad välsignelsebön.

Gudstjänstledaren formulerar sedan ett välkomnande där vederbörande vänder sig särskilt till föräldrar, men också alla närvarande vid gudstjänsten, att be för det nydöpta barnet.¹⁰³

Före den avslutande delen av gudstjänsten bes det som handboken kallar för dopbön. Alternativ 1 är en tacksägelse riktad till den treenige Guden där bön om att barnets tro ska växa fram uttrycks:

Tack Gud att vi får leva i den värld du skapar. Tack Jesus att du räddar oss från allt ont. Tack heliga Ande att vi får vara tillsammans i kyrkan. Låt NN lära sig be och finna vägen till tro. Hjälp oss vuxna att hjälpa NN och alla barn vi har i vår närhet. Amen.¹⁰⁴

Alternativ 2 har också treenigheten i fokus men fördjupar böneintentionerna ytterligare och språket kan tolkas högtidligt:

Vi tackar dig, Gud vår skapare, för det livets under NN och NN tagit emot från dig och som de nu fått bära fram till dig. NN är skapad till din avbild och är en av dina heliga. Vi ber för NN:s föräldrar, familj och deras vänner, att de tillsammans ska ge NN utrymme att leka, lära och växa.

Vi tackar dig, Jesus vår räddare, för dopets osynliga men outplånliga tecken på gemenskap med dig. Vi ber att NN genom livet och en dag genom döden får bäras av kärleken och nåden som du räckt henne/honom i dopet.

Vi tackar dig, Guds livgivande Ande, för att du flödar i NN med all den tröst, vägledning och kraft som fanns hos Jesus i hans uppståndelse. Låt NN i din kyrka finna sitt gensvar till dig i tro, lära sig be och utrustas för tjänst i vår värld. Amen.¹⁰⁵

Alternativ 3 innebär en helt fritt formulerad dopbön.

Liturgin för dop på egen bekännelse är som redovisat ovan till sin struktur väldigt lik den för barndop. Delarna ”Välkomnande” och ”Gåva” finns dock inte med för vuxna.

Inledningen har följande alternativ där det första alternativet ger uttryck för en tydlig dopsyn och enheten i Kristus:

I Faderns och Sonens + och den heliga Andens namn. I dag får vi vara med när NN ska döpas. Gud vill att alla människor ska räddas och få del av det nya livet. Dopet är en gåva från Gud och människans svar på Guds kallelse. Genom dopet blir vi förenade med Jesus Kristus i hans död och uppståndelse. I den gemenskap Gud skapar genom dopet bryts sociala skillnader ner och uppdelningar suddas ut. Alla är vi ett i Jesus Kristus.¹⁰⁶

¹⁰² *Kyrkohandbok för Ekumeniakyrkans församlingar*, s. 76

¹⁰³ *Kyrkohandbok för Ekumeniakyrkans församlingar* s. 76-77

¹⁰⁴ *Kyrkohandbok för Ekumeniakyrkans församlingar*, s. 77

¹⁰⁵ *Kyrkohandbok för Ekumeniakyrkans församlingar*, s. 77

¹⁰⁶ *Kyrkohandbok för Ekumeniakyrkans församlingar*, s. 79

Alternativ 2 har liknande tema men nämner också dopkandidaten mer ingående:

I Faderns och Sonens och den heliga Andens namn. Gud är alltings skapare och älskare. Gud bjuder alla människor in i gemenskap med sig för att ge oss av sitt liv. Genom att Gud i sin kärlek lyfter av vår skuld och skam be frias vi från det som binder oss. Detta gudomliga byte blir tydligt när nu också NN har sagt att hon/han vill döpas till gemenskap med Jesus Kristus. I dopet får vi ta emot frukterna av Jesu död och uppståndelse, och vi får be att Guds goda Ande fyller, leder och inspirerar NN genom hela hennes/ hans liv.¹⁰⁷

Det tredje alternativet ger gudstjänstledaren frihet att berätta med egna ord om vad dopgudstjänsten handlar om.

Bibelläsningen i gudstjänsten görs utifrån följande passager där församlingen själva väljer vilka som ska läsas: Matt 28:18–20, Apg 2:38, Rom 6:4, Rom 6:1–5, Gal 3:26–29, Tit 3:4–8 och 1 Pet 3:21.

Framme vid bönen kan den läsas när vattnet hålls upp (om begjutning praktiseras). Liket barndopets liturgi fokuserar den på vattnet och på Gud som ger liv. Det är också en bön om att Anden ska komma över dopvattnet.¹⁰⁸

Doptalet utformas som vid dop av barn: en predikan som tar utgångspunkt i en bibeltext och sedan följer trosbekännelsen.

Dopfrågorna ställs därefter direkt till dopkandidaten eller dopkandidaterna och följs av dopakten som till orden sett är identisk med barndopets liturgi. Distinktionen ligger i genomförandet där ett vuxendop kan ske genom nedsänkning, men även begjutning tre gånger är möjligt.¹⁰⁹

Därefter bes en dopbön vilken handlar särskilt om den nydöptes egen tro. Alternativ 1 är följande:

Livets Gud, tack för att NN funnit vägen till tro. Tack för dopets gåva. Visa honom/henne din omsorg varje dag genom livet. Låt NN/de som döpts i dag leva i sitt dop och växa i tro i din församling. Hjälp oss alla att ta hand om varandra och locka fram de gåvor du gett var och en av oss. Låt din församling vara öppen för olika gåvor och personligheter, så att mångfalden blir till rikedom för oss. Amen.¹¹⁰

Alternativ 2 är mer omfattande och riktar särskilda böneintentioner till varje person i treenigheten:

Vi tackar dig, Gud, för livets under och för att du skapat NN till din avbild och att hon/han är en av dina heliga. Vi ber för oss som NN:s församling, familj och vänner, att vi tillsammans ska ge NN utrymme att växa och utvecklas i de gåvor du lagt i henne/honom. Vi tackar dig, Jesus vår upprättare, för dopets osynliga men outplånliga tecken på gemenskap med dig. Vi ber att NN genom livet och en dag genom döden får bäras av kärleken och nåden som du räckt henne/honom i dopet. Vi tackar dig, Guds livgivande Ande, för att du flödar i NN med all den tröst, vägledning och kraft som fanns hos Jesus i hans uppståndelse. Låt NN här i din kyrka

¹⁰⁷ *Kyrkohandbok för Ekumeniakyrkans församlingar*, s. 79–80

¹⁰⁸ *Kyrkohandbok för Ekumeniakyrkans församlingar*, s. 82

¹⁰⁹ *Kyrkohandbok för Ekumeniakyrkans församlingar*, s. 79, 84

¹¹⁰ *Kyrkohandbok för Ekumeniakyrkans församlingar*, s. 84

uppmuntras till en växande tro, en djupnande bön och en kärleksfylld tjänst i den värld som du älskar. Amen.¹¹¹

Alternativ 3 ger utrymme för en fritt formulerad bön och den ska enligt handboken fokusera på ”skapelse, nyskapelse och livet i församlingen, med förbön för de nydöpta”.¹¹²

Genetisk analys

Strukturmässigt har det i den nya kyrkohandboken tillkommit ett nytt inslag vilket inte förekommer tidigare hos bildarsamfundet. Gudstjänsterna i Ekumeniakyrkan - dopet inkluderat - har fått fyra liturgiska delar som de själva kallar för bland annat ”flöden”. ”Samling” utgör inledningen där musik, bön och textläsning ingår. ”Ordet” är i dopgudstjänsten tillfälle för predikan (doptal) och trosbekännelse. ”Delande” utgör en central del då det är här själva dopakten äger rum. Församlingen aktiveras på olika sätt genom de olika moment som inträffar. Är det ett barn som döps blir dennes föräldrar och anhöriga särskilt delaktiga i akten och vid dop på egen bekännelse har dopkandidaten en aktiv roll. ”Sändning” är gudstjänstens slutord och vid dop av barn överlämnas gåvor till den/de nydöpta.

Den grundläggande strukturen skiljer sig däremot inte särskilt mycket mellan bildarsamfundets ordningar och den nya kyrkohandboken. Det är istället det systematiska indelandet i dessa fyra ovanstående delar som är den huvudsakliga förnyelsen – momenten i sig har i stora drag traderats vidare. Antalet moment som ingår i liturgin sticker inte ut mot bildarsamfundets. Metodistkyrkan i Sverige har som vi sett i deras handbok den mest specificerade strukturen varpå antalet moment blir något fler i jämförelse med de andra. Svenska Missionskyrkan har i sin kyrkohandbok en och samma liturgiska föreskrift med anpassningar för såväl barndop som troendedop och detta på grund av en mycket tydlig dubbel doppraxis. Detta har inte följt med in i den nya kyrkohandboken där de andra två bildarsamfundens (främst Metodistkyrkan i Sverige eftersom barndop inte var kopplat till Svenska Baptistsamfundet) upplägg att ha två separata liturgier istället vunnit gehör. Detta betyder nödvändigtvis inte att en dubbel doppraxis inte längre är lika viktig, utan skulle kunna ge uttryck för en ekumenisk bredd där dessa två ordningar kan stå bredvid varandra.

En annan viktig nytillkommen praktik vilken är viktig att framhäva för att kunna svara på uppsatsens frågeställningar, är handbokens tre återkommande alternativ vid texter och böner. Intentionen är alltså att ge valfrihet åt församlingarna med ett enklare respektive mer teologiskt språk. Det tredje alternativet formuleras fritt utifrån givna teman. Som uppsatsen visat i kapitel 2 värderar Metodistkyrkan i Sverige i sin gudstjänstbok den långa kristna traditionen. Detta perspektiv har följt med när Ekumeniakyrkan själva beskriver hur de tagit traditionen i beaktning vid författandet av böner, men kanske också med påverkan från Svenska kyrkan och den

¹¹¹ *Kyrkohandbok för Ekumeniakyrkans församlingar*, s. 85

¹¹² *Kyrkohandbok för Ekumeniakyrkans församlingar*, s. 85

allmänkyrkliga riktningen inom svensk frikyrklighet. Utifrån denna vetenskap är det rimligt att hävda att bönealternativ 2 är anpassat för de tidigare metodistiska församlingarna samt de som har en tradition av ett djupare teologiskt språk i gudstjänsten. På liknande sätt vänder sig alternativ 1 och 3 till de församlingar vilka önskar bruka ett enklare språk på grund av den lokala traditionen, målgruppen och/eller teologiska inriktningen. Möjligheten att också fritt formulera böner ger signalen att handboken på intet sätt har syftet att styra och överensstämmer med Svenska Missionskyrkans princip i sin handbok att kombinera frihet och ordning. Valet att införa denna ordning har sin bakgrund i handbokens syfte att vara till för en ekumenisk kyrka och därmed ge bildarsamfundet möjlighet att behålla sin identitet och tradition, utan att något bildarsamfund får större inflytande än något annat.

Inledningsorden ska vara en kort introduktion till dopets innebörd. I alternativ 2 för barndop och alternativ 1 samt 2 för dop på egen bekännelse uttrycks tydligt kopplingen mellan dopet och Kristi död och uppståndelse. I jämförelse med Svenska Missionskyrkan som i sin handbok föreslår relativt långa bibelläsningar som inledning har en förändring skett. Den nya kyrkohandboken utgör emellertid inget hinder för församlingen att anpassa inledningen. Alternativ 3 går till exempel att använda vilket ger fria tyglar.

Bibelläsningen har traderats vidare till den nya kyrkohandboken där texterna anpassas utifrån dop av barn eller vuxen. Här går inte att peka på något nytt i det avseendet utan i centrum står bland annat Matt 28:18-20 och verser från Rom 6.

Doptalet har likt Metodistkyrkan i Sverige och Svenska Missionskyrkan ingen färdigskriven text men ger däremot information kring utförandet. Gudstjänstledaren utgår från en bibeltext och predikar om dopet utifrån denna.

Dopbönens placering i liturgin är i jämförelse med bildarsamfundet en ny företeelse. Momentet ”Dopbön” är nu förlagt efter dopakten och innebär i den nya kyrkohandboken en tackbön för dopet riktad till personerna i treenigheten. Samtliga bildarsamfund placerade dopbönen innan med fokus på vattnet då dopvattnet kunde hållas upp medan bönen lästes. Dopbön som begrepp har således skiftat i betydelse i den nya kyrkohandboken.

Centrum i gudstjänsten, själva dopakten, sker fortsatt med den trinitära formeln. Orden som gudstjänstledaren uttalar återfinns hos bildarsamfundets tidigare handböcker, dvs att först säga dopkandidatens namn och sedan: ”Jag döper dig i Faderns, Sonens och den heliga Andens namn”. Praktiskt sker det fortsatt med begjutning eller nedsänkning.

Bönen eller bönerna vilka ramar in dopakten motsvaras som redan nämnts av ”Dopbön” hos Ekuemeniakyrkan. Tematiskt går det att identifiera ett genomgående mönster för bildarsamfundet och Ekuemeniakyrkan: ett framtidsperspektiv där församlingen ber för den nydöptes tro, tacksägelse för dopets gåva och för församlingen och alla kristna.

Sammanfattning

Kapitlet har behandlat Equmeniakyrkans kyrkohandboksförslag från 2016 och analyser har gjorts med hjälp av bildarsamfundens tidigare handböcker för att kunna svara på uppsatsens frågeställningar. Handboksförslaget är framtaget av en kommitté och textmaterialet i den baseras på bibeln, bildarsamfunden och den kristna liturgiska traditionen. Dopsynen som uttrycks tar utgångspunkt i en ekumenisk strävan där flera traditioner inom Equmeniakyrkan ges möjlighet att verka sida vid sida. Detta kommer fram genom en uttalad vilja från handbokskommittén men också genom dopliturgin präglad av mångfald och valmöjligheter.

Praktiserandet av dop av såväl barn som vuxna är en central del av Equmeniakyrkans dopteologiska hållning. Detta har framförallt följt med från Metodistkyrkan i Sverige och Svenska Missionskyrkan. Att dopet ska ske enligt den trinitära formeln är en given praktik.

Att bli döpt är en förutsättning för att bli medlem av en församling och de heligas samfund. Däremot ger Equmeniakyrkan möjlighet till medlemskap i väntan på att dopet ska äga rum. Barndop och vuxendop är båda troscentrerade, där det förstnämnda fokuserar på tron hos föräldrar och församling, medan det senare på ett mer ingående sätt involverar den troendes egen bekännelse av Kristus vilket lett till beslutet att låta sig döpas.

Dopet ses som en gåva i inledningstexterna där dopets innebörd beskrivs och i dopliturgin. Formuleringen ”Tack för dopets gåva” förekommer vid en av dopbönerna för troendedop. Vid barndop framhävs också barnet som en gåva från Gud som ska välkomnas in i den kristna gemenskapen. På detta område finns en samstämmighet mellan bildarsamfundens handböcker och den nya.

Bildarsamfunden har på olika sätt uttryckt en sakramental interpretation av dopet i sina handböcker och detta går att identifiera även i den nya kyrkohandboken där författarna pekar på dopets särskilda ställning som sakrament – ett begrepp som i handboken ska förstås som ”helig handling”.

Dopliturgin hos Equmeniakyrkan innehåller flera nytillkomna inslag. En strukturell förändring är att dela in gudstjänsten i samling, ordet, delning och sändning. En annan är de återkommande tre bönealternativen med möjlighet att välja ett enklare eller teologiskt språk samt fritt formulera bönen själv. Definitionen av dopbön har förändrats och har nu sin plats *efter* dopakten.

Centrala teologiska perspektiv som finns i dopliturgin i den nya kyrkohandboken är bland annat dopet som ett enda tillfälle i livet vilket är starten på en livslång process. Vid böner nämns Jesu död och uppståndelse samt den helige Andes ingripande och välsignelse för såväl dopkandidaten som det vatten som denne döps med.

Sammanfattningsvis går det att understryka att mycket traderats vidare från bildarsamfunden men att förändringar skett och då i synnerhet nytillkomna inslag i dopliturgin.

I kapitel 4 följer en avslutande sammanfattning med slutsats.

Kapitel 4 Sammanfattning och slutsats

Dopet är en central initiationsrit för majoriteten av de kristna där olika tolkningar och liturgiska praktiker förekommer. Denna uppsats har haft syftet att studera Equmeniakyrkans kyrkohandboksförslag från 2016. Avgränsning har gjorts till dopavsnittet med utgångspunkten att dopet i sig är intressant att undersöka då tre frikyrkliga bildarsamfund som växt fram ur 1800-talets väckelserörelser; Svenska Baptistsamfundet, Metodistkyrkan i Sverige och Svenska Missionskyrkan med traditionellt sett olika dopsyner valt att tillsammans bilda Equmeniakyrkan.

Utifrån begreppen *dopsyn* och *dopliturgi* har dopavsnitten i bildarsamfundens gudstjänst- och kyrkohandböcker studerats. Redogörelserna mynnade ut i att flera gemensamma nämnare identifierats vad gäller såväl dopets innebörd som de liturgiska mönstren. Det förstnämnda har enligt bildarsamfundet sin tydliga grund i bibeln och dopet ses som oerhört angeläget – ett verktyg som Gud själv använder. Skillnader finns i vad som betonas samt hur omfattande och detaljrika de liturgiska föreskrifterna är.

Uppsatsen ägnade sedan det tredje kapitlet åt att introducera den nya gemensamma kyrkohandboken där dopsyn och dopliturgi även där stod i centrum med frågeställningarna i fokus. Genetiska och komparativa analyser för respektive avsnitt har gjorts där resultaten visar på flera likheter mellan samtliga handböcker samt att ett flertal inslag traderats vidare. Skillnaderna består i första hand av att dopsynen uttrycks mindre omfattande och att nya delar som tillkommit. Exempelvis det systematiska indelandet av dopliturgin och andra gudstjänster i samling, ordet, delande och sändning. Dessutom de tre återkommande alternativen för böner och texter. Definitionen av dopbön har förändrats i den nya kyrkohandboken som nu har sin plats efter dopakten.

Den dopsyn och dopliturgi som uttrycks i Equmeniakyrkans kyrkohandboksförslag från 2016 formulerar intentionen att bejaka ekumenik framför konfessionalism. Mot denna bakgrund beskrivs dopet som en gåva vilken kommer från en kärleksfull Gud och utförs på Jesu befallning enligt bibeln. Dopsynen som kommer till uttryck är sakramental eftersom de skriver att dopet har en ”särställning” som sakrament. Definitionen av vad ett sakrament är för Equmeniakyrkan bör förstås som en handling som är helig. Dopet är vidare ett uttryck för gemenskap – en gemenskap där fundamentet är Gud själv och människan har sin naturliga plats. Genom dopet blir den kristne enligt kyrkohandboken en del av de heligas samfund.

Med öppenhet för såväl barndop som vuxendop eller troendedop intar Equmeniakyrkan en hållning vilken står närmast handböckerna för Metodistkyrkan i Sverige och Svenska Missionskyrkan. I det avseendet har dessa två bildarsamfund fått större inflytande eftersom barndop ej praktiserades inom Svenska Baptistsamfundet. Det är däremot viktigt att nämna att *Gudstjänstboken*, som Svenska Baptistsamfundet står bakom, har en ordning för barndop, även om den inte var ämnad för just detta samfund. Samtidigt har positionsförflyttningar skett inom delar

av den svenska baptismens dopsyn att erkänna barndop som giltiga samt har Equmeniakyrkan bildats genom långa och kontinuerliga samarbeten mellan bildarsamfunden. Konstaterandet kring Metodistkyrkan i Sveriges och Svenska Missionskyrkans påverkan i denna fråga bör nödvändigtvis inte tolkas som något negativt från Svenska Baptistsamfundets sida. En ömsesidig vilja till ekumenisk bredd och stort tolkningsutrymme föreligger hos samtliga bildarsamfund. Svenska Missionskyrkans praxis att ha en och samma dopliturgi med anpassningar för barn och vuxna har alltså inte följt med vilket ger de övriga två bildarsamfunden ett större inflytande i den frågan.

Vidare kan momentet barnvälsignelse (för att döpas senare i livet) nämnas, vilket inte fanns med i Metodistkyrkans i Sveriges kyrkohandbok där barndopet är norm. I den frågan har Svenska Baptistsamfundet och Svenska Missionskyrkan påverkat den nya kyrkohandboken där barnvälsignelse finns med. Praktiserandet av dopförnyelse och dopbekräftelse skulle kunna ge uttryck för ytterligare ekumenisk strävan i frågan om dopsyn.

I den nya kyrkohandbokens dopliturgi finns centrala teologiska perspektiv på dopet som en gåva (likt inledningstexterna), Guds kallelse och treenighetens betydelse. Gud beskrivs bland annat som livgivare och skapare. Dessa ting framkommer i de böner som finns formulerade. Trots att den nya kyrkohandbokens inledningstext ej lyfter fram relationen mellan dop och Kristi död och uppståndelse, har ett flertal böner i liturgin formulerat detta tema vilket indikerar att det fortsatt är en viktig del av dopteologin.

Dopaktens utförande har visat sig vara väldigt likt det som bildarsamfunden formulerar där såväl nedsänkning som begjutning fortsatt praktiseras. Treenighetsformeln ska uttalas och likaså dopkandidatens namn.

Uppsatsens resultat bygger på studier av liturgiska föreskrifter vilka har varierande ställning inom svensk frikyrklighet. Den svenska frikyrkliga liturgin präglas generellt sett av enkelhet och i Equmeniakyrkans kyrkohandboksförslag finns en tydlig inriktning på frihet för de lokala församlingarna och bildarsamfundens respektive traditioner. Även hos bildarsamfundens utgåvor uttrycks denna hållning. Med denna vetskap är det därför viktigt att understryka att uppsatsens resultat inte går att applicera på samtliga församlingar inom bildarsamfunden och sedermera Equmeniakyrkan. Geografiska, språkliga, målgruppsmässiga och liknande omständigheter torde ha stor påverkan på gudstjänstlivet inom Equmeniakyrkan ty den lokala församlingen står i centrum. En signifikant del av dopliturgin går dessutom att anpassa och fritt formulera, men uppsatsens syfte har alltigenom varit att undersöka de officiella liturgiska föreskrifterna och vad de kan säga om dopsynen och dopgudstjänsten. Dopliturgierna vilka presenterats ska således tolkas utifrån hur det skulle kunna gå till inom bildarsamfunden respektive Equmeniakyrkan.

I författandet av Equmeniakyrkans kyrkohandboksförslag vilket väntas bli antaget i reviderad form under 2019, har hänsyn tagits till samtliga tre bildarsamfund. Handboksförslaget ger ett klart intryck av en medveten anpassning av dopsyn och dopliturgi i ekumenisk anda för att välkomna bildarsamfundens och de lokala församlingarnas bejakande av sina traditioner. Det går att beskriva

utformningen av kyrkohandboken som att ”ge och ta” från de inblandade parterna. Detta uttrycks genom ett formulerande av dopsyn vilken delas av en majoritet av de kristna samt det klara utformandet av liturgin med tre återkommande böne- och textalternativ där valfrihet finns beroende på teologisk och språklig emfas hos den gudstjänstfirande församlingen. Det är dock särskilt i frågan om dubbel doppraxis som Metodistkyrkan i Sverige och framförallt Svenska Missionskyrkan har haft något större inflytande. Handboksförslaget är vidare inte endast baserat på bildarsamfundens tidigare gudstjänst- och kyrkohandböcker, utan också den kristna traditionen vilket går i linje med den allmänkyrkliga riktningen inom svensk frikyrklighet som nämnts tidigare i uppsatsen. Den potentiella inspirationshämtningen från Svenska kyrkan är också angelägen att lyfta fram för att få ett bredare perspektiv om handboksförslagets tillkomst och det tillänkta bruket av den.

Käll- och litteraturförteckning

Tryckta källor och litteratur

Andreasson, Hans. *Liv och rörelse: Svenska missionskyrkans historia och identitet*, Stockholm: Verbum, 2007.

Andreasson, Hans. *Identitet och gestaltning. Väckelseforskning i akademi och kyrka*, Skellefteå: Artos, 2018.

Bardh, Ulla. *Församlingen som sakrament: tro, dop, medlemskap och ekumenik bland frikyrkokristna vid 1900-talets slut*, Uppsala: Teologiska institutionen Uppsala universitet, 2008.

Bexell, Olof. *Sveriges kyrkohistoria: 7, Folkväckelsens och kyrkoförmylsens tid*, Stockholm: Verbum, 2003.

Bibelkommissionen. *Bibeln*, Örebro: Libris, 2007.

Ekenberg, Anders, ”Introduktion”, *Kristen gudstjänst - en introduktion*, Fallberg Sundmark, Stina (red.), Skellefteå: Artos, 2018.

Fahlgren, Sune, ”Ekumeniakyrkans ecklesiologiska äventyr”, *Svensk Teologisk Kvartalskrift*, 90.3 (2014), 133-148.

Fahlgren, Sune. *Vatten är tjockare än blod: en baptistisk kulturhistoria*, Stockholm: Teologiska högskolan, 2015.

Gudstjänstbok för Metodistkyrkan, 2003.

Gudstjänstboken: handbok för församlingarna i Evangeliska frikyrkan, Pingströrelsen, Svenska alliansmissionen och Svenska baptistsamfundet, Örebro: Libris, 2005.

Halldorf, Joel, ”Mötet i frikyrklighet och väckelse”, *Kristen gudstjänst - en introduktion*, Fallberg Sundmark, Stina (red.), Skellefteå: Artos, 2018.

Johnson, Maxwell E. *The rites of Christian initiation: their evolution and interpretation*, Collegeville, Minnesota: Liturgical Press, 1999.

Jonsson, Ulla Sköldh, ”Metodistkyrkan”, *Tro-dop-medlemskap: ur ett ekumeniskt perspektiv*, Kjell Ove Nilsson (red.), Sundbyberg: Sveriges Kristna Råd, 2004, 32-38.

Kyrkohandbok för Equmeniakyrkans församlingar, Stockholm: Verbum, 2016.

Kyrkohandbok för Missionskyrkan: till församlingens tjänst, Stockholm: Verbum, 2003.

Martling, Carl-Henrik. *Liturgi: en introduktion*, Stockholm: Verbum, 2006.

Nilsson, Kjell Ove, ”Tvärkapitlet om dop”, *Tro-dop-medlemskap: ur ett ekumeniskt perspektiv*, Kjell Ove Nilsson (red.), Sundbyberg: Sveriges Kristna Råd, 2004, 78-92

Nilsson, Kjell Ove & Åqvist, Berit, ”Vägen vidare”, *Tro-dop-medlemskap: ur ett ekumeniskt perspektiv*, Kjell Ove Nilsson (red.), Sundbyberg: Sveriges Kristna Råd, 2004, 103-106

Selinder, Per-Magnus, ”Svenska Missionskyrkan”, *Tro-dop-medlemskap: ur ett ekumeniskt perspektiv*, Kjell Ove Nilsson (red.), Sundbyberg: Sveriges Kristna Råd, 2004, 61-65

Selinder, Per-Magnus (red.), Svensson, Anders & Karin Wiborn, *Gemensam framtid?: en rastplats för eftertanke på vandrigen med Baptistsamfundet, Metodistkyrkan och Missionskyrkan*, Stockholm: Samarbetsrådet mellan Metodistkyrkan i Sverige, Svenska baptistsamfundet och Svenska missionskyrkan, 2008.

Ström, Tord, ”Evangeliska Frikyrkan”, *Tro-dop-medlemskap: ur ett ekumeniskt perspektiv*, Kjell Ove Nilsson (red.), Sundbyberg: Sveriges Kristna Råd, 2004, 21-30

Wejryd, Cecilia, ”Från enhetssamhälle till mångreligiöst samhälle (c:a 1809-c:a 2000)”, *Kyrka i Sverige*, Skellefteå: Artos, 2012.

Internetkällor

Andreasson, Hans & Camnerin, Sofia, ”Till den lokala församlingen, dess medarbetare”, https://equmeniakyrkan.se/wp-content/uploads/2013/08/brev_tillforsamlingenKYRKOHANDOK.pdf, 2016 (läst 27/12-2018)

”Kyrkohandbok”, <https://equmeniakyrkan.se/kyrkohandbok/> (läst 27/12-2018)

”Kontaktuppgifter”, <https://equmeniakyrkan.se/kyrkohandbok/kontaktuppgifter/> (läst 27/12-2018)

”Nytt om arbetet med kyrkohandbok juni 2016”, <https://equmeniakyrkan.se/kyrkohandbok/nytt-om-arbetet-med-kyrkohandbok-okt-2015/> (läst 28/12-2018)